

<s 4 i pdf>

Cancelliraad og Borgermester Meyers

Samlinger og Betragtninger
med et Tillæg

angaaende

Den Engelske Flodes Andfald
paa Bergen A.:1665

Forfattet udi Aaret 1774

<s 5 i pdf>

Anledning (s1)

Fra begyndelsen av havde jeg bestemt dette til at blive indlemmet udi mine Samlinger til Bergens Beskrivelse, men da en viss høi Velynder merkede at jeg havde noget meere angaaende den Engelske Flodes Anfald paa Bergen udi Aaret 1665, end det som til denne Tid udi det Danske Sprog ved Trykk var bekiendtgjort, blev mig paalagt, ved Leilighed at forfatte dette for sig selv. Jeg havde tilforen givet ham en kort Efterretning om det jeg havde: Han holdt for at man derved

<s 6 i pdf>

Anledning (s2)

ei alleene kunde Oplyse et og andet av det der henhører til Kong Friderich den Tredies Historie, men endog derav tage nye Vaaben imod endeel av de engelske Skribenter der paa en ligesaa nærgaaende som uvigtig og ugrundet Maade haver beskrevet denne ypperlige og fortræffelige Konges forhold ved forbemeldte Tildragelighed. Dette lovede jeg, men en Mangfoldighed av Embeds Forretninger og andre indfaldende Forhindringer sadte længe mit Løvtes opfyldelse tilbage, indtil jeg omsider fik nogen Mellomstunder: disse har jeg anvendt til dette nærværende Arbeide.

Det første som derudi forekommer, er Hr Thomas Gilbertsen Thamsons Efter-

retning: Denne Mand var Sognepræst til Sanct Jørgens Hospitals Kierke her udi

Anledning (s3)

Bergen, hvortil han blev beskikket udi Aaret 1654 og betienede samme Embede til hans dødelige fraskildelse som indfaldt udi Aaret 1672: han havde en besynderlig Adgang til Slottet og betiente adskillige av Slotets Folk udi deres Saligheds Sag i den Tid der ingen Slotspræst var beskikket /: hvilket Embede havde været Vacant fra 1569 til 1666 /: hvorfor han ofte i slige Forretninger maatte opholde sig der: Dette skeede og i de samme Tider da den engelske Flode ankom her paa Reden og imedens Angræbet gik for sig, hvorfor han og, frem for mange Andre var istand til at meddeele en tydelig, omstændelig og udførlig Efterretning om alt det som ved denne Tildragelighed forefaldt, da det ikke feilede ham paa noget av det der kunde tiene til Oplysning og en fuldstændig Efterretning.

<s 7 i pdf>

Anledning (s4)

Han har forfattet samme paa Vers: Sandt nok at de langt fra ikke kan tiene til noget Mønster for den danske Skiældrekonst, men jeg troer dog, at de kunde kaldes temmelig Gode i den Tid de bleve forfattede, og, man kan endnu uden kiedsommelighed læse dem: Ja, naar man læser dem i hensigt til den Historiske Sandhed og Oplysning, kan man virkelig læse dem med Nytte og Fornøylse: i det ringeste er mig ikke forekommet nogen meere fuldstændigt og efterretligt om denne vigtige Tildragelighed.

Han havde en besynderlig Fortrolighed og Godhed til og for hans Medtiener Hr Robert Feif; /: som og efter hans Fraskildelse succederede ham udi Embedet som Sognepræst /: han overleverede sit Manu-

Anledning (s5)

script til Hr Feif, udi hvis eye det i lang Tid var, men efter Hr Feifs død blev hans Søn Herman Henrich Feif eyer derav, som ligeledes havde det i forvaring, indtil jeg kom i Ægteskab med velbemeldte Hr Robert Feifs Datterdatter: Da nu Herm: Henr: Feif mærkede at jeg samlede paa alt hvad der kunde henhøre til en historisk Beskrivelse over Bergen, fik jeg først Manuscriptet til Laans, hvorav jeg udskrev en Gienpart; Og derefter fik jeg endog Originalen selv overladt, hvilken dog udi Branden 1756 tilligemed mangfoldige andre Ting blev forkommet, da mit Huus samme Tid blev lagt i Aske. Branden tog sin begyndelse udi mit Naboelav, og tog en saa hastig og grum Overhaand, at der ikke var nogen Tid tilovers for

<s 8 i pdf>
Anledning (s6)

mig at rædde hverken dette eller meere; Iblandt de Ting jeg ræddede var min Gienpart av Hr Gilbertsens forbemeldte Efterretning: denne havde jeg tilligemed andre Sager som hørte til mine Samlinger for haanden, saaledes at jeg udi mine Mellomstunder kunde arbeide derpaa, hvorfor den og, midt udi den Forvirrelse som en saa nær overhængende og uundgaaelig Ulykke fører med sig, saa meget snarere faldt mig i Øyene tilligemed det øvrige der paa et stæd var henlagt, disse Samlinger angaaende, hvilke jeg i en hast ragede sammen og frelste fra Undergang; Men da Originalen tilligemed adskillige andre Ting av det der vedkom Efterretningerne om Bergen, var forvaret udi et andet Værelse hvor jeg hverken fik Tid eller Leilighed at komme, blev alt

Anledning (s7)

dette med meere, mig ved Branden berøved; Imidlertid forsikrer jeg, at Gienparten rigtig og nøiagtig stemmer over-

reens med Originalen: Og i hvor flittig jeg end har samlet, er mig dog ikke forekommen fleere Exemplarer derav; Ja jeg har end ikke ved nøiagtig Efterspørsel kundet mærke, at det er forekommet Andre end de faae der har læst det hos Herman Henrich Feif førend det kom til mig, hvorfor det og er saa meget meere rart; følgelig og saameget meere værd at bevare fra den endelige Forglemmelse og undergang; Dette maae være nok herom.

Vil man gjøre en Sammenligning mellom det som hr Gilbertsens og Andres Efterretninger indbefatter, da

<s 9 i pdf>
Anledning (s8)

falder Forskiællen tydeligt i Øyene. Seer man først til Mag Edwardsen, efter den Gienpart av Edwardsens Manuscript som mig er falden i hænde, da bliver den Efterretning han derom haver meddelt Os, gandske ufuldkommen og uefterretlig; hvilket er saa meget meere at undres over, som han, uden tvil just paa den Tid haver opholdt sig i Bergen, efterdi man finder at han Tid efter anden baade haver været Første Lexiehører og siden Anden Lexiehører ved Bergens Cathedral Skole, førend han blev Conrector: og at han som Conrector udi Aaret 1674 forfattede den Beskrivelse over Bergen som vi endnu haver i Manuscript; Men maa-ske han har havt kundskab om Hr Gilbertsens Efterretning og ventet at samme skulle ved Trykken bleven bekiendtgjort, hvorfor han heller ikke for sin

Anledning (s9)

Deel har villet være meere udførlig.

Seer man dernæst til den Tydske Relation som jeg har uddraget av en Protocolle der henhørte til det her i Bergen værende Hansestædske Archiv, da bliver samme i adskillige Ting meget meere

oplyslig end det jeg haver fundet udi den forbemeldte Gienpart av Edvardsen, men kan dog paa ingen Maade sættes i Lighed med Hr Gilbertsen, skjønt det dog udi et og andet bestyrker det som Gilbertsen har berettet.

Betragter man endelig Schultzens Efterretninger, anført udi hans Ostindiske Reisebeskrivelse udgivet paa Tydsk og trykt i Amsterdam 1676; Og man holder denne imod Hr Gilbertsen, da kan man sige, at begge, hver paa sin Maade ere baade oplyslige og udførlige:

<s 10 i pdf>
Anledning (s10)

Begge ere indrettede i Form av Diari er (dagbøger). Hr Gilbertsen begynder fra 6 Julii 1665 da de Hollandske eller Nederlandske Kiøbmænds Skibe allerførst begyndte at søge herind. Schultzen begynder saa at sige, ikke førend den paafølgende 8de Augusti da de 10 Hollandske Retour Skibe fra Ostindien salverede (reddet) sig her: derimod continuerer han til den 30 Augusti, da Gilbertsens Efterretninger ikke gaar længere end til den 13de i samme Maaned, undtagen at han til Slutning melder, at der strax blev arbeidet paa Voldene for endnu at sætte dem i bedre Tilstand end de vare før, saavel som og at man efterhaanden saae at indkomme fleere Soldater til Besættningens Forstærkelse. Schultzen siger at der med saadan Iver blev arbeidet paa Fæstningsværkerne, at vi alleene

Anledning (s11)

alle rundtomkring boende Bønder bleve Til kaldede for at arbeide derpaa, men endog at Indbyggerne med deres Koner og Børn lagde Haand paa Værket med o: s : v:

At jeg har anført den Tydske Relation lige efter Originalen, uden at tilføje nogen Oversættelse derav, det er skeed med Overlæg: Og ligesaa med det som fin-

des hos Sir David Hume (Britisk filosof og historiker 1711-1776; "The History of England")

Hvad mine, over denne Tildragelighed forfattede Betragtninger angaar, da har jeg ihenseende til de engelske Skribentere og andre som blindt hen haver fulgt dem, benyttet mig av de rette Kilder, nemlig de Kongelige Rescripter og Befalinger, for saavidt som kan henføres og have nogen Sammenheng med denne Tildragelighed; hvorav alle Skumlere (baktalere) kan blive overbeviste om deres Feiltagelse betreffende

<s 11 i pdf>

Anledning (s12)

det som de ligesaa Frækt som Formasteligt haver udsprede om Kong Friderich den Tredies Forhold i disse Omstændigheder: Jeg har derunder beraabt mig paa Hr Gilbertsen, som den der saa Omstændelig og nøiagtig har beskrevet Os den heele Procedure imellom de Høistcommenderende paa Bergenhus Slot og Fæstning, paa den ene, og den engelske Vice Admiral Tydeman paa den anden Side: Naar nu hertil kommer Schultzen for saavidt de begge derudi stemmer overeens, da kan der vel ikke findes noget meere ugrundet og uvigtigt end det som Sir Hume og Andre for ham haver udsprede angaaende Kong Friderichs Forhold ved denne Tildragelighed.

Den Tilbøyelighed som findes hos Schultzen til at gjøre alt formeget av sine Landsmænd og alt for lidet av de Norskes Defension

Anledning (s13)

i og under Angrebet, har jeg holdt fornøden ved denne Leilighed at prøve og undersøge:

Vil man holde Hr Gilbertsen imod ham, da bliver man strax ferdig med det retteste, det vigtigste og sandeste: og det saa meget meere, da man finder at Schultzen endog i denne Deel haver modsagt sig selv, naar man holder det ene i mod det andet av hans egne Efterret-

ninger.

At jeg stædse skriver Gilbertsen og ikke Thamson, er av den Aarsage, at han ei alleene er bleven bekiendt under det første end sidste Navn, men han endog gemeenlig selv skrev sig Gilbertsen og ikke meere.

Hvad den Forskiæl angaar som findes ihendseende til Dagen paa hvilken Angrebet skiede, da Hr Gilbertsen og Schultzen

<s 12 i pdf>

Anledning (s14)

sætter den 12 Augusti, men den Tydske Relation saavelsom Edwardsen sætter den 2: Augusti, da bliver det efter mine Tanker ikke andet end den Forskiæl der var i mellem Nye og Gammel Stuil. Derimod sætter Baron Holberg udi hans Berg: Beskr: pag: 22 den 13 Augusti, hvilket ogsaa findes baade udi hans Danem: og Norges Beskr: pag 427 og udi hans Dannem. Rig: Hist: 3 Tome trykt 1754, pag; 614. (Forskjellen på 11 dager er mellom den Julianske og den Gregorianske kalender. I Danmark /Norge ble den Gregorianske kalender som kjent først innført i år 1700, mens Nederlandene benyttet denne tidsregningen i 1665.)

Bergen

Meyer

Den 6. October A 1774.

#

Hvad Tillægget er angaaende, da har jeg derudi først beskrevet en Hollandsk Sølv Medallie som i anledning av denne

Anledning (s 15)

Tildragelighed er udkommen: Jeg har og tillige anført Opskrivten derav, tilligemeed en Oversættelse; Dernæst har jeg beskrevet de Mindesmærker som vi endnu har tilbage om de Engelskes Anfald; # Men da alt saadant paa sit stæd findes samlet udi mit Tillæg, vil jeg her ikke melde videre derom.

Bergen

Meyer

den 6te October A. 1774.

Endelig findes ogsaa nogle faae Anmær-
ninger og Betragtninger over det som
Biskop Burnet angaaende denne Til-
Dragelighed ligesaa ugrundet som uvig-
tig haver sammensmurt. (Gilbert Burnet 1643-1715, Archbishop of Salisbury og
historiker; The History of the Reign of King Charles II)

#

<s13 i pdf>

Indholden

1. Hr Thomas Gilbertsen Thamsons
beskrivelse over den engelske
Flodes Angreb paa Bergen.
A: 1665.....fra Pag 1. til 80.
2. Magister Edwardsens Efterret-
tning om de Engelskes Angreb
Paa Bergen A: 1665....81.....87.
3. Relation der Englishen Atta-
que auf der Stadt Bergen
Und der Holländischen Cof-
fardie Flotte im Jahren
1665.....89.....98.

<s 14 i pdf>

Indholden

4. Udtag og Oversættelse av Wal-
ter Schultzens Ostindische Rei-
se ved Meyer, saavidt som
de Engelskes Angreb paa Bergen
A: 1665 angaar.....99...142
5. Cancelliraad og Borgermester
Meyers Betragtninger over
Den engelske Flodes Anfald
Paa Bergen A: 1665.....145...194.
6. Tillæg.....195...200.

1.

Hr Thomas Gilbertsen
Thamsons

Beskrivelse
over den Engelske Flodes
Angreb
paa Bergen m: v:
A: 1665.

#

Da man skrev Sexten hundrede og Fem og
Sextie til,
Da blev her udi Bergens Bye et heel merkværdigt
Spill;
Thi da en stor og blodig Krig og Feyde var op-
runden,

<s 15 i pdf>

2. Beskrivelse over den Engelske

A:1665.

Og mellom tvende Magter alt sit Sæde havde
funden:

Da Britterne de førte Krig mod de Battavier,
Og disse mod hinanden var opstillet i Gevær;
Da veedste ei Hollænderne sig udi Søen sikker
For deres fiende Engelsken som stærk i Søen stik-
ker;

Hvorfor de søgte Sikkerhed og Skiul i Bergens Stad,
For ei at gjøre fienden af saadant Bytte glad.

6.Julii Den siette Julii kom her Tolv, den Niende Syv

9. dito Skibe

Fra Frankrig og fra Spanien som slap af
fiendens Knibe:

13 dito Den Trettende kom atter Nie af samme Nation
Som slap at bede fienden om Naade og Pardon:

16 dito Den Sextende kom tvende ind, den attende kom

18... fire

Med Mandskab og beholden Gods, med Seyel
Takel, Spire,

Enhver med rige Ladninger fra Spanjen og
Frankrig,

Og bag de Britters Øer de ved Kursen ræddet
sig.

Flodes Angreb paa Bergen m: v: 3.

A: 1665

Den En og Tyvende dernest i samme Juli Maaned,
Kom atter Otte ind som blev fra Fienden for-
skaaned:

21 Julii

De kom fra Smyrnam og Levant med rige Lad-
ninger;

Den Tredivste kom atter Et som biergede sig 30 dito.
her.
Den første i Augusti kom her Syv, den Anden Tvende; 1 og 2.
Den Fierde samme Maaned kom her atter Aug:
andre Tvende,
Som alle glædede sig ved den sikkerhed de
fandt
I Norges Skiød og denne Stad saa langt mod
Nordens Kandt.
Den 7 de Augusti kom her Tidende at fleere , 7 dito
Var kommen ind i Bakkesund og ville her
Qvartere
Den Ottende mod Aftenen kom disse og 8 dito
herind
I Tallet Elleve med en god føyet Søn-
den Wind.

<s 16 i pdf>

4. Beskrivelse over den Engelske

A: 1665. De Tie kom fra Ostindien med dyrebare
Aug: 8. Sager;
Den Elfte var et lidet Skib som de gav Nafn
av Jager
Som tiente dem for Post Galjot og bragte
Tidende
At de sig maatte vogte for de fiendtlig
Engelske.
De hilsede for Fæstningen og Staden med
kanoner,
Vel femtie Skud: man hørte, med Trompeters
Lyd og Toner;
De vare glade fordi de med deres Skibers
Stavn
Var kommen i Beskiærmelse og i en
sikker Havn.
Vår Commendant Hr Cicignon med nie Kano-
ner Munde,
Lod takke dem med saadan Skik, at de nok
høre kunde

Flodes Angreb paa Bergen m: v:

5.

At mot de Høflige Han og kan bruge Høf-
lighed
Og at de kommen var ind til et frit og fred-
lig Stad.
Derpå foer deres Commendeur til Slottet for
at gjøre
Sin skyldige Opvartning og at Spørge og

A: 1665

Aug: 3.

Forhøre:
Om det var ham og Følgeskab, bevilget og
Tilladt
At hale ind om Fæstningen ved denne sam-
me Nat.
Han først til Commendenten gik, hvor han
blev vel modtaget,
Og siden af en Lieutnant til Ahlefeldt
ledsaget:
Da Generalen Ligesaa begiægnede ham Vel;
På begge Stæder fikk han Ja, paa sit begiær
til Deel.
Derefter han fra Slottet sig igien til Skibet
føyed.

<s 17 i pdf>

6. Beskrivelse over den Engelske

A:1665

Aug: 8. Og for hans Ærend Lykkedes, var han heel
Velfornøyet:
Hvorpaa Ostindia Farene gik Strax i Ar-
beid til,
At Varpe ind med Trodser og med deres Løbend
Spill.
Da det var Aftens Spiise Tid, loed Commendan-
ten byde
Hr General von Ahlefeldt et Maaltid til
at nyde:
Den Hollandsk Commendeur han og til Gjæst
indbyde loed,
Med Officierene som her ved Guarnisonen
stoed,
Med endeel andre Hollandske Captainer og
tillige:
De bød ham alle deres Tak, hver paa sin Maade
siige:
De fandt sig ind, om Bordet kom, i tallet
elleve:

Flodes Angreb m: v:

7.

De Norske Otte var, men de Hollandske var
kun Tree.
Der gik det ret fornøyet, de spiiste og var
Munter:
Hollenderne var Lystige og slukte Sorgen
unter
Mit ein Glas Wein, fordi de kom i saadan

A: 1665

8 Aug:

god behold
Fra deres Fienders store List, fra deres
Magt og Vold.
Derefter kom Pokalen frem, da man et Vi-
vat hørte
Da Commendanten Cicignon Kong Frederiks
Skaal fremførte;
Og under samme høye Skaal blev Syv-og
Tyve Skud
Til Æres Tegn af Fæstningen affyret,
Tordnet ut;
Kort sagt det gik fornøyet til og herligt nok
tillige,
Man veedste ei af andet end Fornøyelse at siige.

<s 18 i pdf>

8. Beskr: over den Engelske

A:1665.

Aug:8 Da Maaltidet var ende gik enhver til
sit igjen
Og takkede den milde Vært, enhver tilbør-
ligen.
Men Morgenen derefter fik vor Commendant
at viide
Med en Expresser Sønden fra, at Gaar mod
aften Tide
Var kommen paa Korsfiorden ind en Flode
Engelske
Krigsskibe, som sig vilde over den Hollandske
Flode see.
Han selv, da han den Tidend fik, gik hen
til Generalen:
De talede til sammen en halv time op i
Salen;
Derefter kom de begge ned; gik allevegne
om
Udi den heele Fæstning og ethvært befæstet Rom:
Soldaterne de samlede /: dog ei lod Trommen
røre :/

Flodes Angreb paa Bergen m: v: 9.

I Stilhed; thi de vilde ei Allarm og Væsen
giøre. A: 1665
Fyrværkerne: den Ene blev beordret med
Tie Mand Aug: 9
At bære fleer Karduser til at have ret
i stand:
Den anden blev befalet de Kanoner ud

at føre
 Som medens stod i Gjemme, og alting at
 ferdiggjøre;
 Allting gik meget levende og Muntert ud,
 af Stæd;
 Ved lutter Tilberedelser, blev Dagen til-
 bragt med :
 Her saae man Nogle slæbe paa Lavetter og
 Kanoner
 At føre ud til rette Stæd og hine Bastio-
 ner:
 Nu atter Andre, Kuglene at føre, slæbe ud,
 Med andre Instrumenter som kan høre
 til et Skud;

<s 18 i pdf>

10 Beskr: over den Eng:

A:1665 Og skjøndt det Søndag var, saa var her dog
 Aug: 9. slet ingen hvile;
 Thi Commendanten Cicignon man Stedse
 saae at Iile
 For at faae Allting i Stand og i bered-
 skab til;
 Om nogen turde Vove til at yppe noget
 Spill:
 Iligemaade lod han ei paa Nordnæss no-
 get glemme,
 Af hvad som kunde tiene til Defensionens
 Fremme;
 Han baade først og sidst var selv med udi
 Alleting:
 Han alleveyne selv var med, gik over Alt
 omkring.
 Imidlertid ved Middags Lav, omtrent ved
 Middags Tide,
 Da fik den Hollandsk Commandeur og dette
 til at vide;
 Men det gav hanem ingen Frygt, han laae
 i sikker havn

Flod: Angreb paa Bergen m: v:

11.

Hvor han var udi Bergens Skiød og Bergens
 Fæstnings Hafn.
 Den Tiende Augusti som var Mandag, For-
 middagen
 Fik man ud af de Engelske at høre heele
 Sagen:
 Da var en Velklæd Engelskmand til Slottet

A:1665

Aug: 9.

her udsend
Paa en smuk Slupe som blev ført af Tretten
Engelskmænd.
Han foregav han var udsendt fra Vice Ad-
miralen
Sir Tydeman alt for at faae vor Commendant
i Talen;
Han sagde og han havde med til Cicignon et
Brev
Som Admiralen Tydeman til hannem sel-
ver skrev.
Derpaa han af en Lieutnant blev for Cicig-
non fremstillet,

<s 20 i pdf>

12. Beskr: over den Eng:

A:1665.Skjønt han formedelst Cicignons Anstalter
lidt blev drillet;
Thi han blev ført en saadan Vei, at han ei
kunde see
En eneste Soldat og ikkun faae af
Stykkerne.
Da han for Commendanten kom, sin Reve-
rentz han gjorde,
Han hilste fra sin Admiral som han for-
lod Omborde,
Han overrakte og sit Brev, som kun i et
og Alt
Bestod i Complimenter og i Venligheds
Gestalt.
Vor Commendant Hr Cicignon med samme
Mynt betalte,
Han hilste høfligen igien og venlig med
ham talte.
Omsider kom der dog udaf den Engelskmand
det Ord:

Flod: Angreb paa Berg: m: v: 13.

Hans Admiral forundredes paa det som her
var giord, A:1665.
At Commendanten vilde her tillade og til- Aug:10.
stæde,
Hollenderne som Fiender at nyde Lye og
Reede.
Hvorpaa Hr Cicignon igien besvarede det
saa,
At det aldeeles ikke var til at forundres
paa:

Han Ordre fra sin Souverain og store Konge
 haver,
 Til at beskytte alle dem som her sin Til-
 flugt tager,
 Og at den samme Sikkerhed enhver at
 nyde har,
 Som søger om Beskyttelse og her sin Tilflugt
 taer.
 Hvorpaa den Engelske igien med dette lod
 seg høre:
 At de med deres Skibe vil og det selvsamme
 gjøre.

<s 21 i pdf>

14. Beskrivelse over den Engelske

A:1665 Da Commendanten derpaa sig med dette
 yttre lod,
 At naar de kom, det dennem og heel frit
 og aapen stod,
 Forsikret, de som venner nok skal blive Vel
 begiæget (mottatt)
 Og hver og En med Sikkerhed Omskandset og
 Indhæget,
 Og at de med den samme Skyts sig kunde
 glæde ved,
 Som Andre, naar de holder sig i Roelighed
 og Fred.
 Hvorpaa den Samme Afskeed tog, som nogle
 meene ville
 Var Vice Admiralen selv som aktede at
 Spille
 Et lidet Puds ved det han sig ei ræt til-
 kjende gaf;
 Men derom skal jeg intet vist og fast kunde
 siige af.
 Men det er vist, det saa jeg grandt, han hafde
 smukke Lader,

Flodes Angreb paa Bergen m: v: 15.

A:1665
 Aug: 10.

Han var Midaldrende, og saae ei ud som
 nogen Sprader:
 Han Klæder vare anseelige bebræmmede
 med Guld,
 Og Klædet selv var visselig af allerbeste
 Uld,
 Hans Hat var rigelig besat og Ziret med
 Strudsfiære,
 Saa at han i sin Klædedragt nok kunde

Og sagde, med Vor Commendant han nok
at tale faar.
Hans Slupe var langt større og smukkere
tillige
End den han havde da han kom i Gaar til
Slottets stige,
Der vaiede et prægtig Flagg, og alle Mand
derpaa
De ei alleene pyntelig, men meget Vel
udsaa.
En Lieutnant udaf Vagten han for Commendanten førte

<s23 i pdf>

18.   Beskriv: over den Engelske

A:1665 Da Commendanten slige Ord og Taler af
han hørte:
Han skulle Commendere de Hollendere at
gaae,
Og ud af Havnen vige, der hos sagde
han og saa:
De af sin Konge Ordre har, ei nogen Hafn
at akte,
Men alle stæde Hollenderne som Fiender
eftertragte.
Vor Commendant Hr Cicignon ham derpaa svarede:
At han og Ordre hafde fra sin Høi Stormektigste
Og Allernaadigste Monark, men dog paa
anden Maade,
Hvis Ordre og Befalinger maae over alting
raade,
Han hafde Ordre for Enhver, til at beskiærme dem,

Flodes Angreb paa Bergen m: v: 19.

Som søgte her et Tilflugtssted til dette
Bjerge Hiem,
Til at forsvare dem mod hver som vilde
dem anfalde,
Og alle slags Anfaldere at akte og at
kalde
For Fiender som forstyrre vil den algemeene Fred
Der er og Stedse være bør paa hvert Neutraltale Stæd:
Han stilte ham fornuftig for, og førte

A:1665
Aug: 11.

Kan viise at man Karle er, som kan for-
svare sig,
Kort sagt, at alting reede er, som man
selv havde Krig.
En Time eller toe derpaa, da Klokken var
ved Fiire,
Kom En og Tyve Engelske med Seyel, Takel,
Spiire,

<s 25 i pdf>

22. Beskrivelse over den Engelske

A:1665 Hvoraf de Fiorten Skibe var af aller

Aug: 11. største Slag;
De Fire førte Proviant og Tvende Brand og
Brag;
De under Engelsk Konge Flagg Vor Fæstning
Saluterte,
Med Trommer og Trompeter de og stadselig
Braverte.
De fyred En og Tyve Skud, fik derpaa
og igien
Et Lige Tall Kanone Skud til Svar fra
Fæstningen.
Derpaa den Hollandsk Commendeur man
saae til Slottet kom;
Han løb og var benauvet Som der Ild var
i hans Lomme,
Han bad saavel Vor General som og Vor
Commendant
Fremdeeles om Beskiærmelse ifald det kom
paa Kandt.

Flodes Angreb paa Bergen 23.

A:1665.

Mod Engelskmanden, om han dem i Havnen
vil angribe
Med den ankomne Flode og de store
Orlogskibe;
Thi sagde han /: paa Hollandsk:/ det den stør-
ste Jammer var
Om slig en Uskateerelig Skat som de
Omborde har,
Den skulde falde som et Rov de Engel-
ske i Hænde.
I sær Han monne sig derpaa til Commen-
danten vende
Med et bekymret Aesyn, og bad meget
inderlig,
Om hans Beskiærmelse saavel for sine

At de Kanoner overalt med skarpt forsy-
net vorde.

<s27 i pdf>

26. Beskrivelse over den Engelske

A:1665 Med Knippels, Kugler og hvad meer man har
Aug: 11. at skiænke dem
Som gaaer saa dristig ud af Stæd og farer
Fiendtlig frem;
Derpaa man med Raquetter gav Signal
til anden Side,
At de paa Nordnæs Skandsen og det samme
kunde vide;
De derpaa og gav et Signal, de dette nok
forstod
Og skarpt for sine Stykker de, strax
derpaa satte lod.
De Engelske Opmerksom blev og vilde
gierne vide,
Hvad slikt Signal betydede og var paa
Slottets Side,
Saavelsom paa den anden Kant; men skiøndt
der mange gik
I Masten op, at see sig om, de intet
vide fik.

Flodes Angreb paa Berg: m: v: 27.

Imidlertid en Lieutenant blev af Slottet A 1665
Deputert Aug: 11.
Foer til den Engelsk Admiral og hæftig
Protesteret
For saadan dristighed hvoraf de sig be-
time vil
Imod Natur og Folke Ret, at slutte
Havnen til:
At Ahlefelt og Cicignon de lod ham det-
te vide
At de aldeles ikke slig Formastelse
kan lide;
Og hvis de nærmede sig meer at slutte
Fæstningen,
Maae de modtage alt hvad de paafølge
kan igien.
Men da han ikke fik det Svar som der-
paa burde følge,
Vor Ahlefeldt og Cicignon de kunde
neppe dølgge,

<s 28 i pdf>

28.

Beskrivelse over den Engelske

A:1665 Den Harm de havde af at see en slig

Aug: 11. dumdristighed
Hvormed de Engelske de gik til Værks
og foer af Stæd.
Da de nu til Raison var ei med gode
at bevege
Og ved sagtmodigt Middel af sin Rase-
Syge Læge
Man foer af Stæd og vilde end i Vaagen
varpe ind
Paa egen Grund og med et Stift og trod-
sigt eget Sind;
/: Til hvilken ende de og var i veyen med
at sætte
Ret lige under Fæstningen at Ankre, at
indrette
Et Varp hvormed de kunde ind i Vaa-
gen hale slet :/
Da kunde Commendanten ei tillade
dennem det.

Flodes Angreb paa Bergen m: v: 29.

Først en Kanon han med løst Krud fra A:1665
Volden lod afbrænde, Aug: 11.
Til Varetegn for Britterne, han hafde
meer i hænde.
Den gjør joe efter Billighed som varer før
han slaar;
Vil man sig da ei rætte , det som følger
paa, man faar.
Da Commendantens Vareskud, blev gand-
ske reent foragtet
Udaf de Engelske som kun alleene efter-
tragtet,
At føre Varp og Anker ud og spærre
Vaagen ind,
Ret som de var af Overmod fornufter-
løse, blind:
Befalede Hr Cicignon med Skarpt at give
Minde,
Som ogsaa skeede, hvilket en Matros
fik føle, finde

<s29 I
pdf>

30.

Beskrivelse over den Engelske

A:1665. Som stod paa Plikten i en Baad, udaf
Aug: 11. de Engelske;
Thi Kuglen tog hans høire Been, ret lige
til hans Knæ.
At det de Norskes Alvor var, de Britter
heraf kunde
Tilfulde mærke og forstaae, og at de
ingenlunde
Sig vilde lade lumpe og Stoltzere noget
af,
Men viise seg som Nordmænd, det er
Modig, kjæk og Braf!
En slig Advarsel lærde dem at blive
noget varelig,
At støde Hovedet mod Vægg, de mær-
kede var farlig;
Lidt høfligre derefter de, da foere ud-
af Stæd;
De vilde nødig giøre sig de Norske
Gram og Vred.

Flodes Angreb paa Bergen m: v: 31.

Imidlertid af Fæstningen Vi kunde A:1665.
see og mærke, Aug: 11.
Hollenderne var i Allarm, for sig og at
forstærke:
De satte sig i Positur saa bred som
Vaagen var,
Saa best de kunde, gjorde sig til Forsvar
Kandt og Klar.
De blev end meer Opmuntrede da de
paa nyt fik høre
Slig Cicignons Forsikring god, som han
lod dennem giøre,
Ved en afsendet Lieutenant som fra
Slottet til dem foer:
At de skuld intet frygte for de Brit-
ters Magt er stor;
Thi de nest Himlens Forsyn skal af
Slottet Maintineres,
Og mod all fiendtlig Anfald, ret som Ven-
ner secunderes

<s 30 i pdf>

32. Beskrivelse over den Engelske

A:1665. Da lyder derfor tusend Tak og all Vel-
Aug: 11. signelse

For den Bevaagenhed som dem Hr Cicignon
lod tee:
De lod Pokalerne gaae om, trakterte Lieu-
tenanten;
Erindrede Vor General saavel som Com-
mendanten.
Een Vakker Herre, sagde de, er Claus
von Ahlefeldt,
Og Commendanten Cicignon: var ret
Soldat og Heldt!
Hvorpaa de alt har Prøver seed, som kien-
delig beruser,
Man Commendantens Ædle Mod, forgjæ-
ves ikke priiser,
Men at han mod Kanoners Magt, for-
staar at dæmpe ned
De Engelskes Uvillighed og Over-
modighed.

Flodes Angreb paa Bergen m: v: 33.

Nest den Forsikring blev de og af Lieut-
nanten erindret, A:1665
Aug: 11.
At deres Vimpler kunde nu ei vayes
ubehindret;
Thi som de inden Fæstningens Beskyts og
Styrke laae,
De derfor dem af Masterne og Toppen
tage maae;
Som de og uden all disput paa Øyeblik-
ket giorde;
Dog Vayed deres Hollandsk Flagg fra de-
res Skibersborde;
Derpaa kom Lieutnanten igien med vel-
forrettet Sag,
Til Ahlefeldts og Cicignons Velynde
og Behag.
Imidlertid Hr Ahlefeldt og Cicignon
aftalte,
At det var timeligt at man flux, paa
Timen sammenkaldte

<s 31 i pdf>

34. Beskrivelse over den Engelske

A:1665 Det heele Bergens Borgerskab som
Aug:11. allereede var
Med Stadens Magistrat aftalt; og gior-
de alting Klar.
Det skeede og; thi strax derpaa man

hørte Trommen røres,
 Og Klokkerne at slaae Alloven, og al-
 ting færdiggjøres.
 Den heele Stad man derpaa saae i fuld
 Bevægelse;
 De brave Borgere man saae løb med
 Geværene:
 Man Rådmand Jensen og Lars Sand
 til Slottet saae at komme,
 Med et bevæbnet Mandskab og med
 flyvend Fane, Tromme;
 Et Compagnie af modige og kiække
 Borgere.
 Som Vræde Mænd frimodige i Øyen
 turde see!

Flodes Angreb paa Bergen m: v: 35.

A:1665.

De førte dem til Slottet og for Cicignon Aug: 11.
 fremstillet,
 Da de og med Geværene og noget
 lidet drillet:
 Vor Cicignon fandt deri Lyst og glæde-
 de sig ved,
 At see i Borgerskabet slig frimodig
 Tapperhed.
 Han Hatten tog af Hovedet og sig for-
 nøyed viiste;
 Han dem for deres Ædle Mod ophøuede
 og priiste;
 Han sagde at det Prøve var, de havde
 Hierter til,
 At vove sig med Liv og Blod i alle Slags
 Martis Spill
 Naar det om Kongens Ære galdt, og Sta-
 den skal forsvares,
 Naar fred og Sikkert Leyde skal, som bil-
 ligt er, bevarer:

<s 32 i pdf>

36.

Beskrivelse over den Engelske

A:1665. Han takkede dem hiertelig, og sagde:

Aug::11.

Han i alt

Vil gerne tage Deel med dem saaledes
 som det faldt;
 Derpaa ble Posterne besat med Bor-
 ger og Soldater,
 Man saae en sand Fortrolighed hos dem
 som Cammerater:

Soldaterne opmuntret blev av Borgers
Freidighed,
Og viiste derfor imod dem en sand
(fortroelighed) Ærbødighed.
Endeel af Borgerskabet som var vant,
til Søes at fare,
Og veedste med Kanonerne at handle,
tage vaere,
Paa Batterierne iblandt Constablerne
fik stæd,
Hvortil de og med største Lyst og Glæde
var bereed.
Derefter blev og Posterne om alle Stadens
egne

Flodes Angreb paa Bergen m: v: 37.

Besat med Borgerskabet saa at Staden A:1665.
allevegne, Aug:11.
Nest Himlens forsyn sikker var mod all
slags Overfald:
Enhveer var ferdig og bereed til Forsvar
hvor det gald.
Om Aftenen reed Cicignon fra Slottet
omkring Staden;
Langs Bryggen indad først, og derpaa
ud ad Strande Gaden;
Han inquirerte Posterne paa Nordæs
Skandsen og
Derefter Borger Posterne enhver I
Øye tog;
Han veedste med Belevenhed, med Kiær-
lighed og Ære,
At han en Ægte Borger Ven ret var
og vilde være;
Han Borgerskabets Kiærlighed og Hierter
gandske vandt,

<s 33 i pdf>

38. Beskrivelse over den Engelske

A:1665. De fandt i ham en Borgerven og tapper
Aug:11. Commandant
Da det forrettet var og han langs
Bryggen skulde ride
Til Slottet ud, de Tydske da lod hannem
dette viide,
At deres halve Mandskab var tilreede
at udgaae
Til Fæstningen, om Cicignon behagede

det saa;
Han takkede og sagde, skjønt det synes
Overflødig,
Og at der intet Mandskab var paa Slot-
tet meere nødig;
Thi Garnisonen var forstærkt med Sta-
dens Borgerskab;
Dog, om de vilde komme, var deri dog
intet Tab.
Derpaa kom Cicignon igien til Slottet
giennem Vagten;

Flodes Angreb paa Bergen m: v: 39.

Som Præsenterede Gevær for ham som efter
Tagten; A:1665.
Og siden kom de Tydske mod en Femtie Aug: 11.
Karle frem,
Som alle udi Fæstningen fik Logement
og Hiem:
Strax efter fik man Tappenstrøg i Fæst-
ningen at høre,
Til Tegn at ingen maatte meer Bellæven
herefter gjøre,
Men alting stille være nu at Vagten
er Opsat,
Da og Parolen givet blev af Cicignon
ved Nat:
Kong Frederik og Bergen ! saa at alting gik
i Orden,
Og intet imod Krigsmanèr her er forsøm-
met vorden.
Men natten den gik stille af og alting
fredelig,

<s34 i pdf>

40. Beskrivelse over den Engelske

A:1665. Man mærkede ei mindste Tægn til Ufred
Aug. eller Krig.
den 12. Den Tolvte i Augusti som var næste
Dagen efter,
Saasnart man hafde skudt af Vagt, man
saae af alle Kræfter
At Engelskmanden lavede sig til igien
paa nyt,
Hollenderne at gribe an og føre sig
til Bytt
Den Morgenen heel tidlig kom den forrig
engelsk herre,

Som man paastod Sir Tydeman udi Person at
være;
Da han fra Skibet foer da ham
til Ære Tretten Skud
Fra deres Admirale Skib affyrte
dondred ud:
Man hørte og Trompeters Lyd og anden
Øreminde,

Flodes Angreb paa Bergen m: v: 41.

Han lod sig i sin prægtig Baad for Slottets A:1665
Trappe finde, Aug:12.
Og sagde, med Vor Commendant han vil-
de tale lidt.
Og Commendanten gav det svar, at han
kan komme frit.
En Lieutnant atter førte ham hen op
paa Store Salen:
Der fandt han Commendanten og tillige
Generalen,
Med andre mindre Officers og Toe af
Magistrat,
Som vilde høre om han kom at byde en
Combat:
Han var i førstning høvisk og anstillede
sig Yndig;
Han hverken viiste sig brutal ei heller
Stolt og Myndig;
Han gav de bedste Ord som han var god
at finde paa,

<s 35 i pdf>

42. Beskrivelse over den Engelske

A:1665. Han bad at han Tilladelse maae finde,
Aug:12, nyde, faae
At tage bort Hollenderne som deres
Fiender ere,
Han Byttet gierne vilde med de Norske
repartere.
Men Commendanten Cicignon han gav
ham dette Svar,
At sadant Utilladelig og høist ubil-
lig var;
Sligt maatte som Forræderie af alle
billig agtes,
Saa han slet intet nyde kan, det som
nu eftertragtes;
Enhveer som søger, finde skal tilbørlig

Sikkerhed:
Det han tilforen haver sagt, som
Admiralen veed;
Kong Frederichs Høye Ordre er saa hellig
at han ikke,

Flodes Angreb paa Bergen m: v: 43.

Den samme Overtræde tør til mindste A:1665.
Punkt og Prikke, Aug: 12.
Han byder at Enhver skal faae en tryg
Beskiærmelse,
Som søger den paa noget Stæd i Konge-
rigerne;
Og hvo det være vil som Ondt i sinde
har at øve,
Den vil og bør han give af sin Styrke
lidt at prøve,
De skal som Fredsforstyrre begiegnis (mottas), og da maae
De sig det selv tilskrive som da der
kan følge paa.
Derpaa blev den Ankomne heed om Ho-
vedet og sagde,
At han med sin Skibs Flode som her strax
ved Slottet lagde,
Vil tage bort Hollenderne, i trods for
dem det vil

<s 36 i pdf>

44. Beskrivelse over den Engelske

A:1665. Forbyde ham; For Fæstningen han sagde
Aug::12. Trods dertil.
Slig Tale hørte Cicignon med hæftigste
Misnøye,
Han syntes at slig Overmod var neppe
at fordøye;
Han svared den Ankomne det han hafde
ventet at
Han hafde meere Billighed og skiønsom-
hed besat;
Han forestillede at han fornuftig
maa betragte,
At han i denne Fæstning er som
fremmed Mand at akte,
Og at en Commendant udi sin Fætning
ikke kand
Ei heller bør at taale Tort af nogen
Fremmed Mand;

Hvis han ei de udtalte Ord vil straxen
revocere,

Flodes Angreb paa Bergen m: v: 45.

Da maae han Satisfaction af hannem A:1665,
her begiære. Aug: 12.
Her mærkte Engelskmanden at han fandt
en Karl for sig,
Som færdig var til Alleting, saavel til Fred
som Krig.
Han i en sagte Tone da begynte til
at tale,
Han sagde med Besindighed, at han nok
kan forhale
Attaquen med Hollenderne, til han dem
finder i
Den aabne Søe, hvor ingen Magt og Fæst-
ning kan dem frie.
Ved saadan Deprecation, var Cicignon
fornøyed,
Saa at da Tydeman igien fra Slottet
sig forføyed
Lod Commendanten Cicignon af neste
Batterie

<s 37 i pdf>

46. Beskrivelse over den Engelske

A:1665. Tvee Skud til Ære fyre af, og lod ham
Aug: 12. fare frie.
Saaledes veedste Cicignon at fire og
at hale,
At give saadant Svar som sig kan passe
paa en Tale,
At være høflig naar man veed at
bruge Høflighed,
Og at han udi Vidrig Fald kan også
blive Vred..
Da Tydeman foer bort, han sig paa Vaa-
gen ind forføyed
Hollandernes Postering for at tage
udi Øyed,
Han roede ikkun langsom frem og foer
dem gandske nær,
Betragtede dem nøye besaae hvert
Skib i sær;
Derefter foer han ud igien til sine egne
Skibe

Gav Ordre ud, Hollenderne med Force A:1665
 at Angribe! Aug:12.
 Man hørte derpaa strax Allarm paa
 Trommerne at slaae,
 Saa at man mærkede det nu for Alvor
 gieldte paa.
 Saasnart at Vores Commendant Hr Ci-
 cignon fik høre,
 At Britterne de til Allarm, lod deres
 Trommer røre
 Da gik han ud paa Volden til det
 Nørre Batterie,
 At Observere hvad de vil slaae paa i
 denne Rie;
 Og da han mærkede at de vist hafde
 udi Sinde,
 Et Bytte af Hollenderne med Vold og
 Magt at vinde,
 Da gav han ordre overalt at være
 Velbereed

<s 38 i pdf>

48

Beskriv: over den Engelske

A:1665 For at begiægne Engelsken i sin Dum-
 12; Aug: dristighed;
 Men for at viise dennem at han gierne
 vilde spare
 Dem fra den overhengende Ulykke, Nød
 og Fare,
 Som de forsætlig styrter sig i ved sit
 Overmod
 Han ud af Fæstningen en hvid Freds
 Fane hænge lod;
 Men Britterne de vilde sligt aldeles
 ikke agte.
 Da blev han vred og sagde: I skal lære
 at gaae sagte;
 I finde skal at her er Folk, Canoner,
 Kugler, Krud.
 Sligt han til de som stod om ham, sig
 vendend, talte ud.
 Han derpaa og gav Ordre ud til dem
 paa anden Side

I Nordnæss Skandzen, at de der og skulle A:1665

dette vide,   Aug: 12.

At de skal intet røre sig før Britterne
da har
Begynt at viist sig Fiendtlig, men saasart
at saadant var,
Da skulle de dem skiænke ind af deres
fulde Kræfter,
At intet Skud forgiæves gaaer, de skulde
Stræbe efter,
At skyde Langs og Tvers udi den Engelsk
Flode ind:
At skyde med god Virkning der paa skal
de lægge Vind.
Den samme Ordre gav han ud paa alle
Batterier:
Den første Salve sagde han, Vi vente
og opbier,
For at beviise Britterne, at Vi er ret
Neutral

<s 39 i pdf>

50.   Beskriv: over den Engelske

A:1665 Men siden skal det Overalt kun blive
Aug; 12.   Knald og Fald
Da Morgen ved Sex Klokke Slet begyndte
Admiralen
Sir Tydeman udaf sit Skib, at skyde til
Signalen
Tve Skud for sine at de nu af alle
Kræfter skal
Begynde den Attaque som imod en
fiendtlig Vall.
Derpaa begyndte Britterne i gruelligste
Maade
Attaquen, i forventning af en stor
Profit og Laade;
Saasart som dette var begyndt og
Engelenderne
Tog Masken af og viiste sig fuldkommen
Fiendtlige,
Befaled Commendanten vor Freds Fane
ned at tridse.

Flodes Angreb paa Bergen m: v: 51.

Og Konge Flagget derimot i den Stæd at   A:1665
   ophidse,   Aug:12.
Og derpaa gav den Ordre ud, man skulde
Overalt

Med Lod og Krud, med Ild og Skud begie-
ne slig Gevalt.
Imidlertid de Hollandske laae ligesom
i Dvale;
Vi veedste ikke hvad Vi her om skulde
tænke, Tale;
Men da de saae fra Fæstningen Ka-
nonerne at gaae
Og brænde løs i Snesetall: De gav og
Fyr derpaa.
Vor Commendant Hr Cicignon var over alt
tilstæde;
Et efter andet Batterie, man hannem
saae betræde,
Han saae med aller Største Lyst og
megen Velbehag,

<s 40 i pdf>

52.   Beskriv: over den Engelske

A:1665. Midt under Ild og Lue og Kanoners
Aug:12.   Tordenbrag;
Hvor frisk og Munter Borgerne saavel som
og Soldaten
Beviiste sig, hvor freydige de være i
Combaten;
Han saae en ønskelig Effect paa alle
sine Skud,
Som gik med Knipler, Kugler, Krud fra
Fæstnings Værket ud.
Det kunde, sandt at sige, og umuelig
være andet,
End at joe alle og hver Skud som gik
her ud fra Landet,
En stor Ravage og Rumór hos Engelæn-
derne
Joe maatte gjøre, som vi og skinbarlig
kunde see;
Thi Kuglerne og Kniplerne ei noget kun-
de skaane,

Flodes Angreb paa Bergen m: v: 53.

De foere Krydsviis ind udi den halve En- gelsk Maane;	A:1665 Aug:12.
Hvert Skib i sær og alle i Almindlighed fik sit,	
Og ikke et af dem var for de Norskes Skudde frit:	
De laae Os saa beleilig som Vi immer	

Ønske kunde,
 Vi kunde handle mod dem, som Vi vilde
 dennem unde,
 Men derimod Vi kunde see, at skiøndt
 Hollenderne
 Ei sparede paa Lod og Krud, de meget
 feilede.
 De fleeste ud af deres Skud, de traf
 aldeeles ikke,
 Endeel for høye stillet var og over hen
 bortgikke,
 Og andre derimod de mellom Skibene
 bortfløy,

<s 41 pdf>

54. Beskriv: over den Engelske

A:1665 Ja, nogle komme Bueviis, gik meget
 Aug; 12. Himmelhøy.
 Vi kunde sligt grandgivelig og nøye Ob-
 servere,
 Og det gav dem i Fæstningen anledning
 at raillere,
 De sagde at Hollenderne med Luften
 fører Krig,
 Og de som Søens Mænd vil mod Vind og
 Væir bevæbne sig.
 I Nordnæs Skandsen viiste de , de og
 var viss paa Øye;
 Thi hvert og et af deres Skud, de træf-
 fede heel nøye,
 Blandt dem en Lænke Kugle skiød et Flagg
 og Flaggstang af,
 Paa femte Skib i Linien, see det gik
 meget Braf.
 Af dette giorde Vi Os glad, og sagde
 det skal være

Beskriv: over den Engelske 55.

Et Tegn at Engelsken skal Os beviise A:1665
 saadan Ære, Aug:12.
 At de for Fæstningen Sit Flagg og Fane
 stryge skal,
 Det snart med dem skal være giort, skal
 være Knald og Fald.
 Da første Salve givet var udaf de En-
 gelænder
 De siden skiøde udi Flæng, dog mæste
 part bortsænder

Til Fæstningen med deres Skud, for at
beskyde den ,
Men meste deel gik alt for høit og
fløye over hen:
Ja, over Svarsborg nogle gik, men der-
imod og andre
De være alt for lave stilt, saa at man
saae dem vandre
Til Bierget hvorpaa Fæstningen opbyggt
og anlagt var

<s 42 i pdf>

56.   Beskriv: over den Engelske

A:1665 Men det af saadant Raserie dog ingen
12 Aug: Skade tar,
Den staae med sin Graaehærdet Krop
                         hvorpaa ei noget bider
Den agter Kugler som Papir og svigter
                         ingen Tider;
Dog nogle Kugler fløy Os og om Øret
                         hvor Vi stod,
Men de var dog saa høflig at de Os heel-
                         skindet lod.
Imidlertid Vi stod i Ild, i Røg, i Damp
                         og Flamme,
Vi skiænkte ind for Engelsken, Vi veed-
                         ste dem at ramme,
Vi kunde see at Vores Skud, de gjorde
                         god Effect,
At Norske Knippels, Kugler for de Engel-
                         ske holdt Vægt.
De Engelske de viiste sig paa Fætningen
                         forbittret,

Flodes Angreb paa Bergen m: v: 57.

De skiød saa skarpt at Skibene for dem   A:1665.
                         paa Vandet Zittret;   Aug: 12.
Thi all den Skade som de fik, den kom
                         fra Fæstningen,
Hvorfor da de fleste Skud og derpaa
                         rettet hen.
Blandt de mangfoldig Skud som saa paa
                         Fæstningen blev stillet,
Fem Kugler meget skadelig blandt Os her-
                         inde drillet,
Den ene skiød Raperten ud af et af
                         Stykkerne, (kanonene)
Den anden traf og dødede en af Con-

stablerne;
 Den Tredie traf paa en Canon som og blev
 ramponeret;
 Den fierde gjorde, en Soldat at han sit
 Liv Qviteret;
 Den Femte treffede endeel Karduser
 som her stod

<s 43 i pdf>

58.   Beskriv: over den Engelske

A:1665. Skambrændte fire Mand, hvoraf en mistede
 12. Aug: sin Fod,
 Og som Hr Cicignon Vi stod langt derfra i
 det samme.
 Da havde paa et haar saa nær, og den
 uhældig Flamme
 Ham rammet og beskadiget; thi Kiolen
 sveden blev,
 Hvormed han siden skiætz og Skiæmt blandt
 Officerer drev..
 Alt saadant agted Vore ei, Vi skiænkte
 ind de Skaale,
 Som Stykkers Struber kan af Ild og Damp
 og Kugler maale:
 Vi store Huller kunde paa de engelsk
 Skibe see;
 Thi Kuglerne og Kniplerne de splittet
 Plankerne,
 Og mange, mange Britter fik sit Ban-
 esaar at finde,

Flodes Angreb paa Bergen m: v: 59.

For Fæstningen og Nordnæs som Vi kunde	A:1665
see og kiænde,	Aug: 12.

Saa der til sidst var gandske faae der
 troede sig til,
 At være oppaa Skibene i dette Morder
 Spill;
 Thi som de udi et og alt var blot og
 exponeret,
 For Vore Skud som største Deel af den-
 nem Caputeret,
 Saa vilde ei de øvrige tilbage længer
 staae,
 Men monne under Dækket i beskiær-
 melse hengaae.
 Da Fægtningen vedvaret var i tvende
 Timer stive,

Med uophørlig Mord og Brand som Krud
 og Lodd kan give
 Da maatte Tvende Engelsk Skib Vor Fæst-
 ning nærmest laae

<s 44 i pdf>

60.   Beskriv: over den Engelske

A:1665. Fra sin Postering vige bort og ud af

12. Aug: Linien gaae;
 Thi de paa Redskab, Skib og Folk var
     nesten ruineret
 Fra Fæstningen og skiøndt de andre og
     var ramponeret
 Tilstrækkelig, de dog mod en halv Time
     holdte ud,
 Men fik og hvad de skulde faae af Knip-
     ler, Kugler, Krud.
 Da Vice Admiralen saae til sidst sin
     slette Skiæbne ,
 Han maatte med Taalmodighed sit Sind
     omsider Væbne,
 Gav derpaa af sin Fokke Stang et blaaf
     Flagg til Signal
 At han vil retirere og enhver ham følge
     skal;
 Sligt blev og uden Ophold sat i værk, de
     deres Anker

Flodes Angreb paa Bergen m: v: 61.

Og Touer Kappet af, de ud af Fiorden   A:1665.
     derpaa vanker.   Aug: 12.
 Hvorpaa Vor Commendant forbød at
     skyde fleere Skud
 Til Skade paa de Engelske fra Fæstnings
     Værket ud.
 Han sagde, det var nok, Vi dem alt haver
     reent afdrevet
 Saa længe de i Fiendtlighed mod Staden
     var forblevet;
 Thi længer strækker ikke sig mod dem
     Vor Fiendtlighed,
 Og længer bør Neutrale Mænd ei være
     Arg og Vred.
 Hollenderne de derimod af alle deres
     Kræfter,
 En heel fuldkommen Salve skiød dem
     udi Flugten efter,
 Men Commendanten Cicignon med Syv

og Tyve Skud

<s 45 i pdf>

62. Beskriv: over den Engelske

A:1665. Løst Krud til Tegn paa Seyer lod af
12.Aug: Fæstningen gaae ud.
Saa længe Fægtingen paastod, da Vinden
sydlig blæste,
Som drev all Røgen lige i de Engelæn-
ders Næse,
Men denne samme Vind den var dem
og behielpelig
I deres Flugt, da de herfra med Flugten
ræddet sig.
Da det var hen mod Middags Bill, de ind
i Strømsnæs bøyed,
Og sig tilsammen der i Havn indhaled og
Forføyed
For at forbedre Skibene som var saa
slæt tilreeded,
De deres Døde og begrov, endeel fik Grav
i Vandet,

Flodes Angreb paa Bergen m: v: 63.

Endeel fik ogsaa Hvilestæd i Jorden og A:1665.
paa Landet. Aug: 12.
Saa gaae det naar af Overmod at man
er bleven blind,
Og naar man uden Overlæg vil følge
eget Sind.
Det Compagnie af Borgere som her Poste-
ret være
Paa Posterne i Fæstningen iblandt Sol-
daters Skare,
De var nu færdig til at gaae med Ære
til sit Hiem,
Da Commendanten Cicignon til dennem
kom her frem;
Han takkede dem Kiærligen og deres Mod
ophøyed,
Han ærer deres Tapperhed udviiste sig
fornøyed,
Han sagde at det dennem til en Ros
og Ære var,

<s 46 i pdf>

64. Beskriv: over den Engelske

A:1665. At de sig villig bruge lod til deres Stads
 12.Aug: Forsvar.
 Derpaa han en Sølv Kande tog, drak deres
 Æreminde,
 Hvorpaa og Kanden gik omkring blandt
 Borgerne den sinde,
 De drak og Commendantens Skaal og bad
 ham leve Vel,
 Og at ham maae all Lykke faae udi sin
 Lod og Deel.
 Derefter de fornøyed og med Krigs Ma-
 neer og Ære:
 Med flyvend Fane, og Trommer de monne
 hiem Marchére.
 Derefter kom og Bryggens Folk, de Tyd-
 ske ogsaa frem,
 Marcherede fra Fæstningen, og bort til
 deres Hiem.
 Da Garnisonen derpaa var i Fæstnin-
 gen tilbage,

Flodes Angreb paa Bergen m: v: 65.

Det monne Vores Ahlefeldt og Cicignon	A:1665
behage,	Aug: 12.
Til at Traktere dem, saa at de være	
Lystige;	
De hafde og fornøden Omsorg for de	
Saarede.	
Om Eftermiddag Cicignon afsendte toe	
Spioner,	
Som skulde efterforske hvor sig Fien-	
den fortoner.	
Og see Vi Britterne endnu i Øye	
af Os har.	
Saa blir og alleting paa Nyt giort baa-	
de Kandt og Klar.	
Om Aftenen kom Een igien, af de som	
udsendt vare,	
Og sagde: af de Engelske en mægtig Hob	
og Skare	
Vel Tvende hundrede var død, og fleere	
saarede,	

<s 47 I pdf>

66. Beskriv: over den Engelske

A:1665 Saa at de neppe hafde Folk at styre
 12.Aug: Skibene;
 I sær og Synderlighed de sig monne stærk

beklager,
 For det som de fra Fæstningen fik føle,
 finde, smage:
 Den Skade som de derfra fik var Aar-
 sag til at de,
 Saa slæt tilredde, hastige sig reti-
 rerede:
 Hollenderne de skulde vist for dem til
 Bytte blevet,
 Hvis de ei udaf Fæstningen saa var til-
 bage drevet;
 Hollenders Kugler træffede kun sielden
 ind hos dem,
 Og deres Skud de hafde kun en saare
 ringe Klem.
 Endeel af Takkellasen tog af deres Skud
 en Skade,

Flodes Angreb paa Bergen m: v; 67.

Men aller største Parten dem uskadde A:1665.
 maatte lade. 12.Aug:
 En par Captainer var der og udaf de
 Engelske,
 Som ei var eenig med at de saa
 Attaquerede:
 De hafde sagt. Alt hvad dem her-
 ved hændte, Møtte,
 Endskiøndt de Andre deres Raad for-
 kasted og forstødte,
 De hafde sagt, at Fæstningen saa si-
 tueret er,
 At de komplæt beskyde dem udaf et
 Haand Gevær,
 De sagde, de for Fæstningen var blot
 paa alle Sider,
 Og at de udaf samme dem kan hindre
 alle tider
 At tage bort Hollenderne, men sagde
 derimod,

<s 48 i pdf>

68. Beskriv: over den Engelske

A:1665 Det beste var man Branderne paa dem
 12.Aug: afsende lod;
 Det var et høit fornuftigt Raad, skiønt
 farligt og tillige;
 Dog lod de Andre sig af dem aldeeles in-
 tet siige,

og Velgefal.
Den Hollandsk Commendeur saavel som
Syv af hans Captainer,
De viiste sig ret muntre og med me-
get lystig Maner,
De takkede Vor General saavel som
Commendant
For den Beskiærmelse som de og deres
hos dem fandt:
De sagde at de kunde see, at de har
lærdt at fægte,

Flodes Angreb paa Bergen m: v: 71.

At de fra rette Helte Slags ei lader
af at Slægte A:1665
Aug: 12.
De sagde: Vi for Britterne var ikkun
en haandfuld,
Og at de i et Øyeblik os havde lagt
omkuld,
Hvis vi af Fæstningen ei var saa
ridderlig beskiærmet,
Da Britterne som Fiender sig til Os
har indnærmet,
Da hafde all vor egen Magt kun været
plæt Omsonst; (forgjeves)
Thi Britterne det hafde ei koste megen
Magt og Konst;
Men Vorres Ahlefelt saavel som Cicignon
de sagde,
At de fornemmelig for sig, det allerførst
tillagde
Den store Gud som giver Seir til hvem
han unde vil

<s 50 i pdf>

72. Beskriv; over den Engelske

A:1665 Hans Forsyn gjorde at de vandt Seyer
Aug:12. i dette Spill.
Foruden dette Glæde Laug, man fandt
i Staden fleere:
Man mange af Indbyggerne af Glæde
saa Traktere,
At byde Venner ind, og holdt sig med
dem lystige,
Saa at her megen Glædskaab var for
denne Seyr at see;
Om Aftenen blev Posterne i Fæsnin-
gen og Staden,

Paa nyt igien besatte og Patroullen
gik langs Gaden
Den heele Nat af Borgerskab saavel som
paa hvert Stæd,
Hvor Britterne de kunde faae til
Landgang Leilighed.
Parolen blev og denne Nat udgivet
til at være

Flodes Angreb paa Bergen m: v; 73.

Saaledes Bud og Seyer! De gav Herren A:1665.
være Ære, Aug: 12.
De veedste at all Seyer kom i fra Guds
Almagts Haand,
Saa de til ham fastknyttet var ved
Troens stærke Baand.
Imidlertid var Britterne i Arbeid med
at Lappe
Paa deres Skibe og igien alting at
sammenklappe
Saa godt de kunde, det som var beskadi-
get hos dem;
Thi før det skeede, kunde de ei vidre
komme frem.
Den Anden Dag, den Trettende udi Augu-
sti Maaned,
Imedens Vores Commendant Gudstie-
nesten bivaaned,
Da vi i Fæstningen Vi holdt Vor
Morgenbøns Andagt,

<s 51 i pdf>

74. Beskriv: over den Engelske

A:1665 En Engelsk Slupe kommen var og har
13. Aug: til Slottet lagt;
Da Koret(?) Ude var da blev det strax til-
kiendegivet,
Sir Tydeman han hafde Vor Hr Com-
mendant tilskrevet;
Hr Cicignon for Ahlefeldt strax gjorde
det bekiendt;
Og udi hans Nærværelse, lod den som
var udsendt
Fremkomme, for at vide hvad han hafde
at fremføre,
Og hvad man vilde dennem her bekiendt
og kundbar gjøre
Derpaa en Engelsk Lieutenant til dem

Ledsaget blev,
Han sagde at han hafde fra sin Admi-
ral et Brev.
Han spurgte hvem udaf de Toe, her Com-
mendant mon være?

Flodes Angreb paa Bergenb m: v: 75.

Da svared Cicignon: Jeg er den Mand. A: 1665.
Som har den Ære, Aug: 13.
Min Konge her at tiene som hans Mand
og Commendant,
Saa Lieutenanten han mærkede, han Man-
den vigtig fandt;
Han derpaa overrækkede sit Brev med
Reverence.
Vor Commendant bad hannem lidt at
have Patience;
Han derpaa blev Ledsaget i en anden
Stue ind,
Og blev Trakteret udaf en Pokal med
lækker Vin.
Vor Cicignon i Ahlefelts Nærværelse
aabnet Brevet,
Da Admiralen Tydeman han hafde
saa tilskrevet,
Han kunde ikke andet end sig storlig
undre paa,

<s 52 i pdf>

76. Beskriv:over den Engelske

A:1665. Vor Commendants Messures, da han trag-
13. Aug: ted kun at faae
De Brittens Fiended som laa her udi
Havnen inde,
Da det dog aldrig kommen var, ham udi
Hue og Sinde,
At føye Bergens Stad og Bye den mind-
ste Skade til,
Men for den store Skade som han fik
i dette Spill,
Han kunde ikke andet end sig høiligen
beklage,
Da all den Skade han og hans de monne
her modtage,
Den eene udaf Fæstningen og Stadens
Skandser kom,
Som træffed alle og enhver af deres
Skibers Rom,

Som ogsaa siden strax derpaa med sine A: 1665
lod afdrage Aug: 13.
Saa vi for deres Trudsler blev i Bergen
gandske frie,
Vi takkede vor Gud som sto Os
ret saa naadig bie.
Derefter Commendanten lod paa Vol-
den arbeide,
Og sat dem end i bedre Stand , som
de var før den Feyde,
Saa at om Britterne faae Lyst paa
nyt igien dertil,
Da kan nok voves end en Dyst mod
dem i dette Spill.
Man efter Haanden ogsaa saae fra
Landet ind at komme,

<s54 i pdf>

80. Beskr: ov: d: Eng: Flod: Angr: p: Berg: m: v:

A: 1665 Endeel Krigs Knægte med Gevær, med
13. Aug: Fane og med Tromme,
Og disse blev i Fæstning og Nordnæs
Skandsen lagt,
Saa Guarnisonen derved fik en tvende
dobbel Magt.

Skrevet udi Bergen den 18 October

A: 1665 af
Thomas Gilbertsen Thams

De Engelskes Angreb paa Bergen. 81.

A:1665.

Magr Edwardsens Beretning
om
De Engelskes Angreb
paa Bergen m: v: A: 1665.

Udi den Gienpart af Edwardsens
Manuscript som mig er falden i hænde,
beskrives Tildrageligheden saaledes:

A: 1665, efterat tilføren in Junio
og Julio 48 Hollandske Skibe Strætz
Fransk, Spansk og Smertz farer,

Item (også) den 26 Julii 10 Ostindia farere
var komne her til Bergen, at søge der

<s 55 i pdf>

82.

De Engelskes Angreb

Beskiærmelse under Fæstningen, og nu
laae paa den søndre Side ved Stranden
fra Toldboden hos hinanden indtil Nye-
kirken; Da indkom mod Aftenen
26 Engelske Orlogs Skibe, iblandt hvil-
ke var 2 Brandere, 4 Kitzer(Galeaser) med me-
gen Raaben og Skrigen til Tønden, og
laae saa i en halv Maane fra Com-
munen til Nordnæs, Skib hos Skib.

Den 2 Augusti en Onsdags Morgen
halv Sex, efterat deres Vice Admi-
ral nogle Gange havde været paa Slot-
tet om sit Forehavende, at han og de
Andre endelig ville have den Hollandske
Flode af Vaagen, der som ikke med
Gode, da med Onde og med Magt.

Vores General Claus Ahlefeldt og
Commendant Johan Caspar Cicignon
raadede dennem at handle fredeligen

paa Bergen A.1665.

83.

---

og betænke de være paa Hans Maye-
stæts Strømme som skulde injurie-
res om de begyndte noget; besynder-
lig skulle og Byen og dens Indbyggere
beskadiges; Men her hialp intet, de
ville og skulle have den Flode i hvor det
gik, drog derpaa til sine Skibe, og paa beg-
ge Sider med 9 Stykkers (kanoners) Løsning Salu-
terede:

Der nu Vice Admiralen var kommen
Omborde, gav de Engelske løs med alle
sine Stykker af alle Skibe en Salve
imod de Hollandske Skibe og mod Slottet,
nogle Hundrede Skud, af hvilke de flee-
ste træffede i Vandet og fløy oven over
Skibene ind i Byens Huuse og Vaanin-
ger. Imidlertid forsømte hver-
ken Hollenderne sig paa de Ostindiske
Skibe som hafde lagt sig just inden for
de Engelske fra Bradbenken til Stranden

i Lige Figur, men fægtede uden Skiæmt
udi 21/2 Timer continuerlig skud paa skud,
saa at man aldrig haver hørt eller seed
noget Slag i kortere tid, at have været
stærkere og blodigere: De igiennombo-
rede her hæftig hinanden, at de nær
synkede; Ja synderlig et Ostindisk
Skib, hvis Capitain holdt sig heel tapper
ved Nafn Rytt, hans Skib blev saa
igiennem skiødt, at det nær hafde
siunket, og de i nogle Dage pompede
Sukker og Vand af Skibet..

Ei heller forsømte de af Slottet,
Sverresbjerg og Nordnæs samt Communens
Skandser sig, men skjøde saa hæftig paa
de Engelske i den halve Maane, at de
maatte kappe Ankere og med skamme
vende den Vei tilbage som de vare
komme fra, og lade deres Ankere, som
siden bleve Optagne, tilligemed de afhug-

paa Bergen A:1665.

85.

---

ne Toue ligge efter sig. Der de
nu løbe ud ad Fiorden igien, lænsede de
paa den eene Side, at de ikke af Vandet
skulde Overfyldes, og imidlertid udkastede
deres Døde; Og er at mærke at i samme
Udløben blev skudt et Stykke af Sverres-
bjerg som treffede den Vice Admiral
Sandwich (Lord Montagu, nevø av, og representent for, Admiral Sandwich)

saa at han strax døde, som
tilforne loed saa haanlig over de Nor-
ske Klipper og det gamle Slott, hvad de
vel skulle kunde utrette? Saa han
fandt hvad de kunde formaae, og de
Andre lod anden ei at komme tiere
for Bergen at hænte Hollendere.

Der blev i samme Togt af Byens
folk 3 Borgere, 3 Koner, 2 Bønder, 2 Pi-
ger død skudte og nogle saarede; Den
skade Huusene fik i det de bleve igiennom-
skudte var saare stor. Gud lod
i særdeelehed den Tid see sin store og

---

underlige Naade imod denne Bye som bevarede den fra Ildevaade, og at han havde sin trygge Varetægt over hende; Thi i samme Time som de Engelske begyndte at skyde, kom der een stærk Pladske Reyn med Sønden Vind som drev all Røgen i Øyene paa dennem, at de enten lidet eller intet kunde see hvorledes de skiøde, og derfor skiøde de fleste Kugler i og hen over Byen i Klipper og Lunggaards Vandene; men saasart de hulde op at skyde og Engelsken foere ud paa Fiorden, blev der den allerklarste Soelskin som det var tilfore, hvorover den Allershøyeste Gud være Lov og Ære i Menigheden

paa Bergen A:1665. 87.

---

i Evighed Amen! Amen.

Saavidt Mag: Edwardsens Beretning om denne Tildragelighed, efter den mig i hænde falden Gienpart av hans Manuscript.

Meyer

<s58 i pdf>

88.

De Engelskes Angreb

(blank)

paa Bergen A.1665. 89.

Relation
Der Englischen Attaque auf der
Stadt Bergen und der Holländische
Coffardie Flotte, im
Jahre 1665.

A:1665 den 19 Julii ward auf Königl:
Verordnung ein Bet Tag in Norwegen
gehalten, da am Contoir allein in St

Marien Kirche geprediget worden ab
Henrico Oldenburg: templi hujus Pasto-
re. Der Text war genommen aus
dem Psalm: Davids 86. v: 14, bis am
Ende. Gott shutze den Kønig und

<s 59 i pdf>

90.

De Engelskes Angreb

---

mache mit Ihm und seine Feinde /: Bri-
tanos :/ Feinde.

Dann wir A.1665 die Engländer und
Holländer einem schweren Orlog mit ein
ander fuhreten, kamen unterschiedene Hol-
ländische Schiffe von Ostindien, West-
indien, Smirna und andern Orthen sch-
werich beladen in Norwegen, und liefen
ihrer ein Theil zu Bergen ein und blieben
etliche Woche liegen. Als nun die Enge-
länder hievon Bericht erhielten, beorderten
am 30 Julii 1665 der Graf von Sandwich
ein Esquadre Schiffe, dass sie solten nach
den Haven von Bergen segeln, und die da-
selbst liegende Holländische Schiffe an-
greifen. Den 31 Julii kamen 15
Schiffe vom besagten Esquadre nach Bock
op Raae, und blieben alda die Nacht
für Anker liegen. Den 1 Augusti
gahr frühe, sendte Sir Thomas Tyddeman

paa Bergen A:1665.

91.

---

welchen vorgemeldte Esquadre Schiffe Com-
mandirte, einen Edelman von Ansehen
mit einen Chaloupe anhers, an der Gene-
ral Lieutenant Claus von Ahlefelt und
den damahligen Commendanten Obriste (oberst)
Johan Caspar von Cicignon, umb ihnen
von der Engländer Ankunfft bericht
zu thun, uberreichte dem Herrn General
Lieutenant Ahlefelt Zweene Briefe, ein
von den Grafen von Sandwich, und den
Andere von Sir Thomas Tyddeman, bey-
de das inhalts; das das Absehen ih-
rer Ankunfft nur die Holländer zu
Molestiren wäre, und das man sieh
von Englischer Seiten, wohl hutten
wurde damit keinem Schiff das Køn-
nigs von Dännemarks Untertha-

nen einig Unrecht oder Gewalt geschehe. Darauf kam zwischen 6 und 7 Uhr das Abends den 1 Augusti

<s60 i pdf>

92.

De Engelskes Angreb

---

vorbesagter Esquadre Englischer Schiffe, binnen die Tonne hiesigen Havens; Wir sie sich aber nach dem Haven und gegen die Holländische Schiffe näherten, wand vom Castel auf sie geschossen, als eine Lose, sie sollten sich zurück halten und keine Feindseligkeit in freyer Königlichem Haven veruben; durch welcher Schuss einem Englischen Botrman der im Bote war und den Anker ausbringen wolte, der Schenckel gequetshet ward. Dessen aber ungeachtet fuhren die Englischen fort sich aufs beste sie konten in Positur zu setzen, und legten sich mit ihren Schiffen in Form eines halben Monden von der Zollbude an nach dem Castel zu, mit welcher formirung und Zubereitung sie die gantze Nacht, bis Morgend umb 4 Uhr zubrachten. Die Holländer ställeten auch derauf ihre Schiffe in eine Linie, und machten sich so-

paa Bergen A:1665.

93.

---

viel möglich zu ihren Verteheidigung fertig; Immittelst aber, und ehe es zum Treffen kam, traktirten die Engländer mit dem General Ahlefeld und berichteten ihm, wie das der König von Dännemark und der König von Grossbritannien einen heimlichen Accord unter sich hätten, darum solte man ihnen zulassen die Holländische Schiffe anzugreifen ob Sie gleich in unsers Königs Haven und unter dessen Festungen legen, und solche als ihre Prisen wegzunehmen. Der Herr General Ahlefeldt aber, der als ein braver Cavallier und getrauer Minister seines Königs, von solihier fingirten Accord nichts hören viel weniger wissen wollte, gab zur Antwort, man sollte sich hutten, und keine Feindselige Thetlichkeit in seines

gen zu dessen grossen præjuditz ver-
uben, oder er wurde genöthiget werden
Gewalt mit Gewalt zu vertreiben;
und wollte von allen Unheyl so daraus
entstehen wurde hiemit solcenissens
Protestiren.

Wie nun die Engländer sehen,
das sie durch susse und Listige Worte
nichts vermögten auszurichten, und das
allen Versuch das Vorgewandten Accords
verlohren war, griffen Sie zum Ernst,
und fingen den 2 Augusti Morgens
umb 5 Uhren an grausamlich auf die
Holländische Schiffe zu shissen, welche
den sehe Tapfer und resolut antworteten,
und obgleich die Englische Abgeordnete
bey Tracktirung, dem Herrn General
Ahlefelt und dem Commendanten von
Cicignon Vorsprach, dass wenss zur
Action kommen wurde; Siese alle ihre

paa Bergen A: 1665.

95.

Schusse umtrent unter die Holländischen
Schiffen thun und so viel möglich ver-
hutten wollten, allen Schaden welche der
Stadt so hinter dem Schiffen lag, hievon
zuwachsen kōnten, so gaben Sie doch nichts
destoweniger, uber die Holländische Schif-
fe weg in die Stadt hinein Geshossen
und viele Huuser und Menschen beshädi-
get, ja ihre unterschiedene gahr getödtet,
und auch endlich gegen das Castell und
die Festung Feuer gegeben, daher dem
der Herr General und Commendant ge-
nöthiget worden auf ihre Schiffe hin-
wieder zu Kanoniren, welches denn
mit solchen Force und Courage geschehen,
dass Sie umb 8 Uhr nach 4 Stundigen
Gefechte ihre Anker Kappen und sich
mit der Flucht retiriren müssen;
Sie haben aber in diesen Combat
viel Wolcks verlohren, wie denn auch

eine ziemliche Anzahl auf Holländischer Seiten geblieben, viele gequetschet und theils Arme, theils Beine verlohren, theils von Pulver graulich verbrennet.

Von unsern Contorshen Völckern, davon die St Marien Compagnie im Schlosse war, die S: Martens Compagnie aber zu Defension das Conthors den vori-

gen Abend wieder Abmarshiret, ist, Gott Lob kein einigen beshädiget.

Von der Køniglichen Militic aber, sind einige von Pulver verbrennet, einige Gequetschet und 2 Mann Todt geschossen worden.

Dieses Gefechte /: dazu die Englishen Uhrseihe gegeben :/ hat voranlasset das der Kønig vom Grosbrittanien A:1666 ein weitlauffige Deduction Schrift heraus gegeben, darinnen er sich wegen das verlaufenen Combats höchst entschul-

paa Beregen A:1665.

97.

---

diget und die Schuld vom sich auf unsere Allernädigsten Kønig zu legen, sich bemuhet, und demselben einen Öffentlichen Krieg zu Wasser und zu Lande Ankündigt; Zu welchen Ende vorbe-sagten Beth Tag A: 1666 den 19 Julii durch gantz Dännemark und Norwegen auf Kønigliche Verordnung ist gehalten worden, das Gott der Allmächtige seinen Mayestæt Waffen gesegnen, das Veiht seiner Sache Verteidigen und Ihm und seinen Unterthonen wieder so einen stoltzen und hochmutigen Feind shutzen, und vor dessen Frewel gnädigst erretten wollen.

#

Denne Relation har jeg funden udi
En Tydsk Protocoll som udi det den
Tidværende Hansestædske Archiv paa

Contoiret her i Bergen var beroende,
hvilken Protocoll blev mig udlaant af
Daværende Contorske Secretaire Winckel-
man. Siden den Tid er ei alleene
denne Protocoll, men endog alt hvad der
var i Archivet, efter beretning ble-
ven transporteret til Lübeck.

Bergen
Den 30 Augusti A: 1758.

Meyer

---

paa Bergen A. 1665.

99.

Udtag og Oversættelse av
Walter Schultzens
Ostindiske Reise
Trykt udi Amsterdam hos Jacob van
Meurs og Johannes von Sommern
A: 1676.

Ved
Cancellieraad og Borgermester
Meyer
Bergen den 30 Augusti
A: 1774

<s 64 i pdf>

De Engelskes Angreb paa Bergen A: 1665. 101.

#

#

#

#

Jeg forbiegaar her at melde i hvilken elen-
dig tilstand de Hollandske Retour Skibe
var, efter Forfatterens Beskrivelse; item (også)
det han melder om Bøndernes tilstand og be-
skaffenhed udi Backessund og den handel hol-
lænderne paa Skibene gjorde med dem, hvilke
alt jeg overlader til fornuftiges og Kyndiges
Eftertanke og Prøvelse; Thi da saadant er
udenfor mit Øyemærke udi nærværende fore-

tagende, vil jeg ikke befatte mig med nogen betragtning derover. Et Udtag av det som egentlig kan vedkomme den historiske Efterretning om de Engelskes Angreb paa Ber-

<s 65 i pdf>

102.

De Engelskes Angreb

---

gen med videre, er efter Schultzens beskrivelse følgende:

A:1665 Hidentil var vi ved Guds besynderlige
8 Aug forsyn og faderlige barmhertighed, ei alleene Lykkelig men endog forunderlig blevne bevarede, og indkomne til Staden Bergen med 10 Retour Skibe. Vi fandt i denne Stad henved 50 Nederlandske Skibe, hvilke med deres ladninger fra adskillige Stæder var ankomne. Vi kom da altsaa med Glæde fra en langt bortliggende Verden til Christenheden, og fra det urolige hav til en sikker Havn og herlig Kjøbstad, hvor vi av Indbyggerne med uudsigelig Glæde bleve modtagne. Vores Admiral Peter von Bitter blev og venlig modtagen baade av den Bergenske Commandant Caspar von Cicignon og av den Danske General Hr Ahlefeldt samt andre store. Vore Trommeslagere lode sig og stadselig høre da vi med vore Kanoner saluterede: Det samme gjorde og De herrer Danske og

paa Bergen A: 1665.

103.

Magistraten, paa den gandske Fæstning; Ja A:1665
man hørde denne gandske Dag ikke andet end 8 Aug:
Lutter Æreskud saavel paa Vandet som paa Landet; Imidlertid var vores Admiral Bitter paa Slottet hvor han herlig blev Trakteret.

Efterat vi nu den 8 Augusti A: 1665 var indkommen til Bergen i Norge, forestillede vi Os at være sikker i Havnen; Thi hvem skulde have tænkt at Englenderne, for at bortsnappe Os, skulle have fordristet sig til at angribe Os udi den stærke Stad Bergen som tilhørte Kongen av Danmark, og bryde Fred mod ham, men vi fandt Os snart bedragen udi saadan forestillelse; Thi vi havde neppe været der udi 24 timer, da kom en av Os forud udsendt Galliot tilbage

uden Mast, med beretning at de uden for Korsfiorden havde antroffet et temmelig Antall engelske Skibe, hvorfor de ufortøvet (straks) havde maattet vende tilbage, og var av Fienden bleven forfulgt til de Norske havne, men i det de havde seiglet saa hæftig og

<s 66 i pdf>

104. De Engelskes Angreb

A: 665. stærkt for at undløbe , havde de mistet deres Mast, saa at de ved de Norskes hielp som med deres Baader havde bokseret dem, blev her indbragt; Men som man igiennem adskillige Fiorder og Veie kan komme til Søes, blev den anden Galliot udsendt med Breve for at melde vores Ankomst til Bergen, for Vedkommende udi Holland.

Søndagen den 9 Augusti imod Middagen, kort førend den tilbagekomne Galliot havde bragt Os de Tidene at 14 store engelske Skibe var indkomne udi Backesund for der at giæste Os, erholdte vi efterretning at de Engelske var ankomne til bemeldte Backesund 5 Timer efter Vores avreise derfra; Men da de ikke fandt hvad de søgte, havde de viist sig overmaade utaalmodige, Og det saaledes at de forvovne Norske Indbyggere selv, havde frygtet sig for dem; Da vi fornam dette, maatte vi atter herudi erkjænde Herrens frelse som havde ræddet Os fra vore Fienders hænder, og havde det faste haab at han ikke ville overlade Os til vores

paa Bergen A 1665. 105.

Fiender, men i alleting staae Os bie, hvorfor vi ei heller gjorde Os nogen bekymring , og det saameget mindre, efterdi vi laae udi en Stad og Havn som var Kongen av Danmark tilhørende og agtede Os sikker, efterdi vi ikke kunde forestille Os at de Engelske skulde være nogen umenneskelige fredsforstyrre; Ja vi lod Os intet anfægte derav at vi baade denne og den paafølgende Dag som var den 10 Augusti fik høre at endeel av de engelske Skibe allerede søgte Veyen lige til Bergen. Om eftermiddagen bragte vi i erfaring at de Engelske

A:1665:
9 Aug:

havde tilsendt den Bergenske Commendant
et Brev av følgende indhold:

At de nemlig Englænderne ikke alleene
forundrede sig, men fandt sig endog
Fornærmede fordi Commendanten lod
den Nederlandske Retour Flode ligge
udi Havnen, og tog dem under sin Be-
skyttelse, da den dog efter retmæssig
Fodring tilhørte Kongen av Engeland
hvorfor de og her var ankomne for at

<s 67 i pdf>

106. De Engelskes Angreb

A:1665. avhendte saadan deres Eyendom eller i
Aug:10. det ringeste at faa Aarsagen at viide
hvorfor man havde givet de Nederland-
ske Skibe frie Skydts .

Derpaa sendte Commendanten bud efter vorres
Admiral Bitter for at communicere ham
saadant: hvorefter Commendanten strax be-
svarede dette hovmodige brev paa følgende
maade:

At de Engelske ikke havde Aarsage hverken at
forundre sig eller finde sig fornærmede for-
di man havde givet Skibene som tilhørte
Nederlænderne der stod udi Fred og Ven-
skab med Kongen av Danmark, sikker
Skydts og Beskiærmelse i Bergen, i betragt-
ning at havnen staar ligesaavel aaben
for dem som for de Engelske, hvorfor man
og vilde lade dem bekomme alle slags
Forfriskninger og Levnedsmidler ifald de
forlangede det; Men de maatte tillige
vide at han havde Kongelig Ordre ikke at
tilstæde meere end 6 Orlog Skibe at ind-
komme udi Bergens havn, hvad enten

paa Bergen A :1665 107.

---

de være Engelske eller Nederlandske. A:1665.
10 Aug:

Hvorpaa svarede de Engelske:

At de ogsaa søgte en sikker havn hvor de
kunde hviile sig, efterat de i saa lang
Tid haver tomlet om paa havet, hvorfor
de nu her til Bergen ere ankomne for

at forsyne sig med alt hvad de nødvendig behøver.

Den 11 Augusti erholdte Vi i Bergen Efterretning at Fienden var paa Veyen til Staden med et stort antall Skibe, Kitzere (Galeaser) og Brandere; Ja vi fornam om Middagen at de allerede var komne Bergen nærpaa 1 Miil hvor de havde ankret. Kort derefter kom en stor Engelsk herre, som nogle vilde meene var Vice Admiral Tydeman selv anroende med en velbemandet Slupe som førte det engelske Kongeflag, hvorpaa Soldaterne var rødklædte. Saasnart han var Steget i Land, begiærede han at faa Commendanten i Tale

<s 68 i pdf>

108.

De Engelskes Angreb

A:1665. hvilket og skeede, da han efter en kort av-
11Aug: lagt Compliment holdt an hos Commendanten at han skulde byde de Nederlændere at rømme Havnen; thi ellers blev han nødsaget til at Angribe dem i Havnen, og det paa Grund av hans Konges Ordre, hvis indhold var; ”at han ikke skulle skaane nogen Havn i hvilken han kunde antræffe de Nederlandske Retour Skibe ” hvorpaa den bergenske Commendant svarede:

At han ikke havde nogen Magt over de Nederlandske Skibe, langt mindre nogen Ordre eller Befaling at drive dem ud av Havnen, men at han tvertimod vil beskiærme alle og enhver, som søger deres Tilflugt til hans Konges Protection, imod all Vold, Magt og Overlast..

Han bragte det og ved sin fornuftige Forstillelse saa vidt, at den hovmodige Englænder omsider ikkun begiærede at maatte faae Tilladelse at Ankre med sine Skibe paa Reeden, paa det han saa meget snarere kunde erholde de fornødne Levnedsmidler;

paa Bergen A 1665,

109.

Hvilket ogsaa blev ham bevilget, dog med den Vilkaar at de skulle forholde sig stille og fre-

A:1665.

11 Aug:

delige: hvorpaa han med en forstilt høflighed tog sin Avskeed, og under de Danskes torndende Skud, saavel som vores Kanoners løsning samt under Lyd av de Engelskes Trompeter, foer tilbage til sit Skib igien.

Vi kunde endnu ikke troe at de Engelske skulle være saa dristige og forvovne at angribe Os udi Havnen, hvorfor vi ansaae det for et Engelsk Prælerie, men imod Eftermiddagen erfarede vi hvad de førte i sine Skiold, da vi saa Fienden med 14 Krigs Skibe, 4 Kitzer (Galeaser) eller Jagtskibe og med 3 Brandere nær ved Staden at komme til Os, ved hvilken Leilighed de lode sig høre baade med deres Kanoner og Trompeter, hvilket jeg troer, skeede mere til Skræk end at viise de Danske nogen høflighed derved;

<s 69 i pdf>

110.

De Engelskes Angreb

A:1665. De Danske lode ogsaa deres Kanoner avfy-

11 Aug: re: Derpaa lod de Engelske vaye deres røde Konge Flagge Atter fra deres Skibe; Den fornemste førte og samme slags Flagg fra fore stangen, hvorav vi kunde slutte at det var Vice Admiralen for Esquadren av det røde Flagg; Men Admiralen var dybere i Søen, efterdi Vinden havde forandret sig. Denne Vice Admiralen indbildte sig meget med sit Skib, meenende at overvælde Os med liden møye, og stræbede derved at indlægge sig et udødeligt Navn og indhændte et stort Bytte. Saavel som og en berømmelig Seyer. Saasnart var han ikke her paa Reeden ankommen, førend han halede med sine Skibe lige imod Toldboden og derefter strax lod Havnen slutte til. Skibene posterede sig i skikkelse av en halv Maane, og det saa tæt i hinanden at ikke det ringeste Skib imod deres Villie

paa Bergen A 1665

111.

---

kunde hverken komme ud eller ind.
Saavidt Vi kunde mærke, var at hvert
Skib besadt med 50 til 60 Kanoner, nogle

A:1665

11 Aug:

meere og nogle ringere; Ja, den Side som de vendede til Os , proppede og fyldede de saaledes med Kanoner, at det lod ligesom de med eengang vilde skyde Os i Grund: Undertiden lode de deres røde Kongeflagge vaye; Ligeledes lode de sig og høre med deres Trommer og Trompeter, hvorved de ikkun ville forskrække og forvirre Os, paa det Vi ikke skulde vide paa hvad Maade Vi skulde begiægne (møte) slig hovmodig fiende.

Desuagtet begav Vores Admiral Bitter sig strax i Land for at tale med Commandanten og med General Ahlefeldt samt de øvrige bergenske Captainer, og det efter den høyeste Nødvendighed: Inderlig bedende, at de ville staae Os bie paa det en saa riig beladet Flode ikke maatte falde i de Engelskes hænder etc: Og

<s 70 I pdf>

112. De Engelskes Angreb

A:1665. Saasnaart Admiralen havde faaed Forsikring
11 Aug: hvorpaa gjorde Vi Anstalter at byde Fienden Spidsen, hvorfor han og gav Ordre til alle Skibe at gribe til alle nødvendige Forsvars Midler for at gjøre den hovmodige Fiende vedbørlig Modstand. Hvorpaa lagde vi og vore Skibe ligeledes tæt an i hinanden udi skikkelse av een halv Maane og vendte Styrbord Siden til vore Fiender, men der var ikke fleere end 7 til 8 beqvemme Skibe som var i stand til at byde Fienden Spidsen, Og disse var ovenikiøbet udi en slæt Tilstand, efterdi de ei aleene var stærk ladede samt svage og Lække, men endog forsynede med faae Kanoner. Vi havde desuden saa lidet Rum for vore Skibe, efterdi de laae udi Havnen hvor den var paa det trangeste og smaleste, at Vi neppe kunde stille dem i Orden, men ved de Engelskes Ankomst, lode Vi dog, uagtet alle de vanskeligheder Vi vare bestædde i, alligevel Vore Printze

paa Bergen A1665.

113.

Flagge vaye og lode oss tillige høre med Trommer og Trompeter, paa det vi kunde la- A:1665
de de Engelske mærke at vi vare resolve- 11 Aug:

rede til at væрге Os tapper og retskaffen.

Men efter mine Tanker var dog de forvovne Englændere ikke dristige nok; Thi de havde strax i begyndelsen med liden Møye og Fare, ei aleene kundet Erobreret Vores Retour Skibe, men endog mange andre Coffardie Skibe, naar de ikkun havde bemandet deres Kitser, Baader, Sluper og andre smaae Fartøyer med et tilstrækkelig bevæbnet Mandskab, og dermed i en Furie giort Anfald, afhugget våre Ankertouer og slæbet Os ud av Havnen; thi på sådan Maade havde ingen av Os været mægtige til at giøre dem vedbørlig Modstand, efterdi ingen havde giort seg den ringeste Tanke og Formodning om Fiendens Angreb og Anfald, og altsaa ikke var bereed til at giøre nogen

<s 71 i pdf>

114. De Engelskes Angreb

A:1665. Modstand, hvorfor vi ei heller var i no-
11 Aug: gen ret Slagtorden; Ja, vore føyede Anstalter til Træfningen, gik i begyndelsen langsomt nok for sig; Thi de fleeste av våre Skibsfolk var endnu i Land, uden at tænke på andet end at giøre seg lystige med Vin og Øl som steeg dem i hovederne.

Imidlertid lod den Bergenske Commandant, på idelig (vedvarende) Ansøgning av Vores Admiral Bitter, giøre Allarm såvel med Klokker som Trommer udi den ganske Stad. Ligeledes lod han og paa alle Stadens Publike Stæder kundgiøre, at alle og enhver av de sig her i byen oppholdene Hollandske Skibsfolk, ufortrødent skulle forføye seg til Skibene under Lovs Straf og under fortabelse av deres fortjente Maanedspenge. Fremdeles maatte og alle Bergens Borgere samles under Gevær, på det de ved denne Leilighed kunde beskiærme Staden.

Det er umuligt at beskrive den frygt

paa Bergen A 1665: 115.

---

og Forvirrelse som man bemærkede hos de sto-A:1665.
re udi Bergen, da de på den ene side er- 11 Aug:

farede de Engelskes Frækhed, og på den anden Side betragtede Vorres slette Omstændigheder, ihvilke Vi ikke var i stand til vedbørlig Forsvar; hvorfor ogsaa kom i Overveielse den maadelige Beskaffenhed som var ved Slottet og Skandserne hos denne ubefæstede Stad udi hvilken nu allerede befandtes saa mange store Krigsskibe som med deres Tordnende Kanoner kunde ødelægge alt det som ville sætte seg imod dem; Ja, da Indbyggerne hørte den usædvanlige Alarm med Klokker og Trommer, veedste de neppe hvor de skulle henvænde sig: Denne skræksomme Allarm var saa meget mere Nærgaaende, efterdi ingen av dem tilforin (tidligere) havde oplevet saadant; Derpaa bleve alle Kramboder tilsluttede ; Men nogle av de tapreste Borgere grebe dog til Gevær, imedens at de Mismodige og forsagte Fruentimmere vare i Arbeide med

<s72 I
pdf>

116. De Engelskes Angreb

A:1665 at bringe deres Klenodier, Perle og Ringe:
11Aug: kort sagt , Kister og Kufferter bleve fyldte med det beste bevægelige Gods, indtil de om Aftenen toge Flugten uden for Staden, saa at Staden ble lige som gitt de Engelske til Priis: Koner som havde deres diende Børn, lod sig høre med sligt forskrækkeligt Skrig at en Steen derover maatte bevæges, hvilket ikke var at undre over.

Imidlertid havde Vi endnu faae Folk på Skibene: Vores Skib den opgaaende Sol (RIJSENDE ZON) , var dog av aller værst derav, efterdi Vi havde bragt alle våre Kanoner Atter i Skibet, på det Vi kunde lætte Forskibet for at stoppe den Lække som Vi der havde fornummet, og altså var vi ubeqvemme til at gjøre nogen Modstand: Foruden dette var og vores øvrige Skibsfolk i Land, derfor maatte de som var tilbage i Skibet arbeide paa at bringe Alting udi bedre Tilstand: Vi bragte Vort svære Skiødt (skyts) til borde, hvoriblandt ogsaa var 2 halve

---

Kartauer (18 pundige kanoner) , og tilsammen 24 kanoner som A:1665:
alle var av det grove Skydt hvilket Vi 11 Aug:
fra Batavia havde bragt med oss. Dernest
kastede Vi og fra oss Lader og Kister som
vare Os i veyen, for at faae saa meget
bedre Rum på Dækket, hvilket også de
øvrige Skibe gjorde: Og et hvert av dem
bragte så mange Skiødt til Borde som
de kunde anbringe langs Siden imod fien-
den; I det øvrige ble Alleting efter
nærværende Leilighed saaledes indrettet
at man kunde være en Fæstning. Ef-
terhaanden kom og de i Land værende Ma-
troser og Soldater tilbage, og begyndte
med saadan Flid og Iver at legge Haand
på Gierningen mod, at vi endnu imod
Aftenen blev ferdig, og levede i det beste
Haab, omendskiøndt Vi befant Os udi
en slæt Tilstand.

Herpaa foer vores Tappre Admiral
paa et hvert til Træfning ferdigliggende

<s 73 i pdf>

118.

De Engelskes Angreb

A: 1665. Skib for at opmuntre dem: og holdt en Ta-
11Aug: le saavel for Skibsfolket i almindelighed
som og for Capitainerne i særdeleshed; Og
da dette var skeed, lod han det øvrige
Mandskab som var paa de andre Skibe
deels gaae over paa Retour Skibene, og
dels til Slottet for at forstærke Besæt-
ningen. En Mængde tappre Borgere
kom Os og til hielp for at gjøre de Engel-
ske Modstand saavel av Slottet som
Skandserne.

Vores største Frygt var for de Fiendt-
lige Brandere (brannskip), men Vinden var Os dog
endnu etter Ønske og blæsedde ud av Hav-
nen. Vi havde altsaa gjort Os færdige
at fægte retskaffen, naar vi skulde bli-
ve Angrebne.

Imidlertid var de Engelske endnu i
Arbeide med at sette sig i Slagtorden
og gjøre deres Indretning saaledes at det
ikke skulle feyle dem at bemæstre Os:

paa Bergen A: 1665.

119.

De laae Os saa nær at vi nøye kunde see alt hvad de gjorde, ja så nær at man nesten kunde række hinanden med en Pistol: Efter all formodning gjorde de den visse Beregning at erobre Os udi det første Angreb, eller i det mindste skyde Os i Grund (senk); Ja, det er umueligt at beskrive hvor Overmodige endeel av de Engelske Soldater og Matroser begiægnede (møtte) Os: Endeel av dem gik i Land og løb omkring i den forvirrede Bergens Bye fra et Værtshuus i et Andet for at drive Spot med Os! De kaldede Os for Bernhuttere, Skiælmer, Hunde, Smør- og Oste Kræmere; Men Hovmod kommer gemeenlig for et Fald: Vi lode dem ikkun immer Skiænde og Forhaane, men fattede derved tillige det største Mod og Haab om den Høyestes Hielp.
Da Aftenen faldt ind, holdt Vi god Vagt, men de som havde været i Land

A:1665
11Aug:

<s 74 i pdf>

120

De Engelskes Angreb

A:1665. og drukket formæget, lagde sig til at Sove.

11Aug: De øvrige holdt som meldt er, god Vagt, paa det vi ikke uformodentlig skulle Overfalles; Men Natten blev dog tilendebragt udi roelighed.

12Aug: Neppe saae Man Morgenen fremskride av Onsdagen den 12 Augusti førend Vi atter saae hvorledes de Engelske joe meere og meere bemøyedede seg med at gjøre alle Anstalter til Træfningen: Og saaledes at besørge Alleting at deres Anslag ikke maatte feile. Herpaa foer deres Vice Admiral med en velbemandet Slupe som førte det røde Flagg, under Trompeters Lyd og under Canoners Løsning til Lands, og gik til Hr Commendanten og de øvrige Krigs Officiers, og opfodrede udi sin Konges Navn alle Ostindiske Skibe med det Løfte:
” At han ville give Commendanten den halve Deel av Byttet, saafremt

paa Bergen A: 1665.

121.

”han ikke ville bemænge sig i Sagen, A:1665
”hvortil han føyede dette, at han 12 Aug:
”lettelig kunde erobre Os, men det
”var ikke hans Forsæt på nogen
”Maade at tilføye Staden (byen) nogen ska-
”de.

Men fik til svar:

”At de aldeles ikke ville være så
”umenneskelig imod de Nederlænde-
”re som deres Venner og Allierede,
”hvilke paa redelig Troe, vi aleene
”være komne til dem, men endog
”er tagen under Beskyttelse. De
”finder seg derfor skyldig og forbunden
”at staae dem bie udi deres Nød
”og rædelig beskiærme dem. De vilde
”heller ikke på nogen Maade tilste-
”de at Staden og Havnen skulle for-
”uroliges eller Violeres (skades). Og Staden
”tilligemed Havnen stod aaben for
”alle fredelskende Bundsforvantere(Forbundsfeller),

<s 75 i pdf>

122. De Engelskes Angreb

A:1665. ”Men den første som ville begynde
12Aug: ”nogen Uleilighed, det maae være En-
”glændere eller Nederlændere, imod
”saadanne ville de Erklære seg som
”fiender.

Hvorpaa den engelske Vice Admiral skal
have sagt:

”At han alt dette uagtet dog allikevel
”ville Erobre denne Retour Flode:
”Og erkjendte ingen der var i stand
”til at forhindre ham udi hans For-
”sæt; Thi da han med sin mægtige
”Flode kunde undertvinge Allting, så
”ville han heller ikke spørge nogen
”derom.

Men da nogle Danske Herrer faldt ham
ind i Talen med vedbørlig Forestillelse
derimod, havde han omsider givet bedre
Kiøb og sagt:

”At han ville bie saa længe indtil

paa Bergen A: 1665. 123.

”Vi med vore Skibe vare komme ud i

” Søen, og imidlertid kun bare søge
”en forfriskning for seg og sine
”Folk.

Derpaa drog Vice Admiralen bort, da de Danske Herrer lod Saluttere for ham med nogle Skud, men han foer dog ikke lige til sine Skibe, men nærmede sig til Os: Og paa det han der nøyere kunde betragte Alleting, foer han Os forbie; Skib for Skib. Vi gav ham 3 Æreskud, og lod derpaa vore Trompeter blæse Melodien av den Vise: Wilhelmus von Nassau, for at lade see at Vi vare uforsagte for de Engelskes Hovmod. De takkede Os strax derpaa fra deres Skibe saavel med deres Grove Skyts som med at røre Trommen og blæse i Trompeter.

Saasart som Vice Admiralen var kommen Ombord, saa man de Engelske

<s 76 i pdf>

124. De Engelskes Angreb

A:1665. gjøre sig ferdige: Lade og derpaa slaae Allarm;

12Aug: Imidlertid foer bemeldte Vice Admiral fra skib til skib for aa indprente sine underhavende et godt Mod, og gav dem Haab om et rigt Bytte. Nu merkede Vi at det vilde gielde Os; derfor gjorde Vi en kort Bøn, og stillede Os samtlig udi den anbefalede Orden: Om morgenen gik vel Solen klar op, men siden blev den efterhaanden Overskyed, hvorpå fulgte en Støvregn; og Vinden blæsedes efter Vores Ønske ud av Havnen, hvilket gav Os et godt Haab om Seyer.

Omtrent Klokken 6 om Morgenen tog denne haarde Træfning sin begyndelse paa følgende Maade; Efterat Fienden havde givet et Tegn til Angrebet, blev alt deres grove Skytt med engang saaledes avbrændt paa Os, at Himmel og Jord ligesom zittrede og rystede derved; thi efter Vores formeening blev det avbrændt over 400 Kanoner

paa Bergen A: 1665

125.

som samtlig vare Ladde med Skroot og Kugler hvilke fløy ind udi vore Skibe saa forskrækkelig at alting knagede og bragede.

A:1665.
12 Aug:

Ja Vandet selv blev ligesom kaagende og sy-
dende. Og dog alligevel fik Vi til Vores
forundring ikkun faae døde ; thi udi det-
te brændende Angreb faldt der ikkun paa
Vort skib 2 Mand.

Da vi nu havde udholdt den første
Furie, tabte vi aldeles ikke Modet, som
de Engelske maaskee havde indbildet sig,
men gav tvertimod med alle Vores Kano-
ner på de Engelske igien, og det saale-
des at Himmel og Jord atter rystede.

Neppe havde Vi givet denne Salve
da var saavel Vi som Fienden paa nyt
igien ferdig, saa at Vi antastede hinan-
den på saadan forskrækkelig Maade som
nogen Tid er skeed udi et Søde Slag: Fie-
ndens Knipler (stangskudd) og Kugler susede Os lystig om
Ørene, og dog alligevel aktede Vi det lidet

<s 77 i pdf>

126. De Engelskes Angreb

A: 1665. men skjød hæftig på Fienden igien; og
12Aug: da ingen blev den annen noget skyldig,
opstod derav et så blodigt Slag som no-
en Tid er skeed på Søen.

Men Vi kunde ikke nok som forundre
Os over, at de Danske i stæden for den be-
lovede hielp, lod vaye en hvid Fredsfane
fra Slottet og holdt sig stille, men lod
Os fægte mod hinanden, hvorfor vi he-
ller ikke indbildte Os andet end at de
Danske havde solgt Os, men siden und-
skyldte Commendanten sig at han ikke
havde utstukken den hvide Fane av
anden Aarsage end aleene derved at
formane de Engelske at holde inne med
videre Fiendtlighed; men ingen av begge
Partier aktede sådant, thi de skjøde
uophørlig paa hinanden saaledes at al-
ting stod i Røg og Flamme: og da vi
endnu havde Vinden efter Ønske, saa

paa Bergen A: 1665.

127.

---

betog Røgen av vore Kanoner gandske og
aldeles Udsikten for Vore Fiender, saa
at deres fleste Kugler fløye over Os hen
og ind udi Staden hvor de gjorde temmelig

A: 1665.
12 Aug:

Skade saavel på Huuserne som på Indbyggerne, av hvilke sidste nogle bleve dræbte. Vi derimot som brændte Løs med hele Lag mod Fienden, kunde see Mængden av deres Folk falde; thi vi havde endeel Kanoner av 46, 36, 30 og 24 Pundinger, hvorved vi tilføyede dem stor Skade, men de bleve Os dog alligevel med deres Kanoner intet skyldig, Kort, dette var ikke nogen Træfning således som de i almindelighed pleyer være til Søs, men meget meere et umenneskelig Mord. Ja den gandske Stad Bergen stod i fuld Flamme, lige som den havde været i Helvede. Vi mærkede efterhaanden at de Engelske

<s 78 i pdf>

128.

De Engelskes Angreb

A: 1665. tabte Modet, men vi fattede derimod mere og mere Hierte, saa at vi ønskede, uden hielp fra Landet at kunde forfølge og udføre denne Fægtning.

Men efterat Vi en stor Stund havde været indbegraben udi Slag med Fienden, blev Commendanten endelig av de i Slotet værende Nederländer overtalt og bevæget til å hielpe Os fremdeles: Derpaa blev den hvide Fredsfane nedtaget og derimod ophidset det røde Blodflag, og strax spillede man av Fæstningen med det grove Skydt paa de Engelske, hvorover disse blev temmelig bestyrzede: dog alligevel skeedde ikke en saa hæftig Modstand som nøden udfodrede, efterdi det feilede dem paa adskillige Nødvendige Krigsmaterialier, hvorfor Vi med vore Skibe måtte gjøre det beste, ligesom Vi og blev meere og meere behiortede og skiød hæftig paa Fienden, da Vi derimod

paa Bergen A: 1665.

129.

---

ikke ble så skarp beskudte som tilfore (før). A: 1665
Summa, de Engelske som endnu i Morgenstunden pralede saa forskrækkelig og visede saa mange Tegn til Hovmod, forfaldt nu i Angst og Nød, og blev mange 12 Aug:

av dem Skudte, men over Os lod Gud see sin besynderlige og forunderlige Forsyn: Imidlertid gav vi stedse Fyr paa Fienden, men de tilføyede Os nu ingen Skade efterdi de vare bragte udi en fuldkommen Uorden.

Udi fulde 3 Timer havde Vi fægtet indtil de Engelske omsider bleve gandske udmattede og deres Skibe opfyldte med døde og Saarede, hvorover de uformodentlig begav sig på Flugt, på det de :/efter vaare tanker:/ des snarere kunde undløbe vaare Grove Skiødt; Ja de flyktede med saadan Iver fra Reden at de avkappede deres Ankertouer og lode deres Anker ligge efter seg på Grunden. Vi

<s 79 i pdf>

130. De Engelskes Angreb

A:1665. Erobrede en Engelsk Baad, 2 Sluper og tog
12Aug: 3 Soldater til Fange. Nogle av deres Skibe lagde sig på den eene Side at de ikke skulle synke efterdi Over og Under var bleven meget beskadiget av vore Kugler: Andre forvirrede sig saaledes i hinanden at de endnu blev meer beskadiget; hvortil end da kom dette at Vi med Vore Kugler gav dem en Tilsatz; men som Vinden var dem meget Nyttig udi Flugten, seylede de videre fort indtil de kom en fierdedeel Miil fra Staden, hvor de udi en beskadiget Tilstand lode deres Anker falde.

Efterat Vi endnu i Flugten havde givet dem en god Salve, holdt Vi op med videre Skyden da Vi ikke kunde række dem, og det ikke var raadeligt at forfølge dem med vore Kostbare skibe. Paa vore Skibe som var Posteret i mod fienden, havde vi ikke meere end

paa Bergen A:1665.

131.

---

omtrent 30 døde og 70 Saarede. Vi var ikke Stærke på disse skibe, derfor gik mange Knipler og Kugler igiennem uden at gjøre stor Skade, men Skibene vare dog overmaade beskadigetde saavel paa

A:1665
12 Aug:

Master, Stanger, Touværk som og paa selve Skibe som var igiennomborede.

Den tapre Skipper Ruth Maximilian som fra Lisabon her var ankommen og havde værget sig tapper og raadelig, havde og tatt megen Skade paa sit Skib, saaledes at det var ferdig at synke. Noget merkverdig var det, at luften under træffningen var meget dunkel og opfyldt med Støvregn, men derefter begyndte Solen at skinne lige som om Morgenen, ret lige som Himmelen selv havde en avskye for denne de Christnes blodige og umenneskelige Træfning. Vore døde, hvoriblandt var Kiøbmand Peter von Sandfliet, bleve

<s 80 i pdf>

132. De Engelskes Angreb

A:1665. vedbørlig begravne, og de Saarede alle sammen bragte i Staden. De Fangne saavel som andre, ja de engelske Breve melde, at en fornemen Obriste (Oberst) /:jeg mener at det var den unge Græve av Sandwich:/ tilligemed 4 til 5 Capitainer og 500 saavel Officiers som Soldater og Matroser vare faldne: De Saarede bleve og regnede til nogle Hundrede; Deres Skibe vare og største Deel beskadigede: 3 til 4 var synkede, men dette er dog siden befunden urigtig; thi de beskadigede Skibe bleve, skiøndt med stor Møye conserverede, men de vare dog saaledes tilredede, at de ikke kunde seiyle langt: de havde og mange Døde, hvilke de til største Deel maatte kaste ud i Søen, men den paafølgende Nat bragte de de øvrige til Lands og kastede dem dels udi en stor Gruft og dels skiulede dem i mellom

paa Bergen A:1665.

133.

Klipperne, hvorav nogle bleve funden efter at de engelske Skibe vare borte. A:1665: 13 Aug:

Hidentil var nu allting gaaed efter Vores Ønske. Nestfølgende Dag efter Træfningen, fik den Bergenske Commen-

dant fra den Engelske Vice Admiral
en Skrivelse av denne indhold:

”at han ikke nok som kunde forundre
”sig over den Fiendtlige begiægnelse
”(mottakelse) som blev udviist i mod ham, da de
”ingenlunde var sindet at tilføye
”Staden end sige Indbyggerne noget
”Ondt, men ville ikkun Angribe
”og erobre Retour Skibene som var
”deres Fiender tilhørende: han
”maatte derover høilig beklage sig,
”at de var tilføyed saa stor Skade
”av de Danske, hvorfor han forbe-
”holdt sig efter kort eller lang Tid
”at hævne dette paa Bergen og dens
”Indbyggere, da han havde i Sinde

<s 81 i pdf>

134. De Engelskes Angreb

A:1665. ”inden kort Tid at komme tilbage
13Aug: ”med en langt større Magt, de
”Danske til Trods, for at angribe de
”Nederlandske Skibe.

Dette Brev blev strax tilbørlig besva-
ret, med forsikring ”at i fald de kom
tilbage ville man endnu begiægne (motta) dem
skarpere.

Herpaa retirerede de Engelske sig efter
haanden og seiylede halvanden Miile
lengere bort, hvor de lode deres Ankre
falde for at forbedre deres beskadi-
gede Skibe. Vores Admiral av
sendte imidlertid en Galliot (galeas) med Bre-
ve, for at bekientgiøre Vorre store
Seyer udi Holland for det Ostindiske
Compagnie.

NB. Dette Brev findes hos Schultzen,
men da det ikke alt sammen ti-
ener til min hensigt udi nærvæ

paa Bergen A: 1665. 135.

---

rende Samling, vil jeg aleene A:1665.
derav udtrage følgende: 13 Aug:

”Hr General von Ahlefeldt og Hr Com

”mendant von Cicignon, som trakte-
”de i Venlighed at forekomme all
”uroelighed og fraraadede de Engelske
”fra deres forvovenhed, holdt sig over-
”maade Tapper.

Vores Admiral skrev og et særdeles Brev, hvorudi han forlangede at han måtte blive tilsendt alle fornøden Krigsmaterialier, efterdi man endnu daglig stod i frygt for, at de Engelske ville komme tilbage med en større Magt. Imidlertid forøgedes fortroeligheden daglig imellom den Bergenske Magistrat og Vores Admiral, og tilsagde de hinanden all redelig Hielp og bistand saavel til Lands som til Vands. Det blev og besluttet at ei aleene Slottet men endog

<s 82 i pdf>

136. De Engelskes Angreb

A:1665. Skandserne saaledes skulle forbedres og for-
13Aug: stærkes, at fienden ei saa læt skulde bemægtige sig dem, ifald han ville Angribe dem. Vi resolverede (besluttet) og anden Gang at sætte vore beskadigede Skibe i stand til en nye Træfning, hvorfor man og med alvorlighed la Haand på Værket.

30 Kanoner som man på Skibene kunde undvære, bragte man til Lands for at besætte Slottet og Skandserne. Alle rundt omkring boende Bønder, ble ufortøvet Tilkaldede for at arbeide på Skandserne og andre Fæstningsværker for at bringe dem der snarere udi vedbørlig Stand; Ja, Indbyggerne selv med deres Koner og Børn arbeidede ogsaa derpaa.

Hvad Os angik, da opsøgte vi vore fienders forladte Ankere og bekom derav
24. Vi erholdte og Tidender fra Holland at vores Krigs Flode var ferdig at løpe

paa Bergen A :1665. 137.

---

i Søen for at avhænde alle vore Skibe fra Bergen.

A: 1665.
14 Aug:

Fredagen den 14 Augusti helligholdte Indbyggerne i Bergen en Taksigelses og Bededag. Man gjorde og efter Anmodning en Ligpræken efter den Lutherske Kirkes Maa-de over den avdøde Kiøbmand Sandfliet udi en av Stadens Kirker.

Søndagen den 16 Augusti holdte vi 16 Aug:
på Retour Skibene en Tak og Bededag.
Imod Middag sendte de Engelske endnu
et Brev til den Danske Commendant av
denne Indhold:

”At de Engelske ansøgte Commendan-
”ten, at omenskiøndt en Større
”Krigsmagt var forhaanden, han dog
”aleene ville tillade dem med 3 eller
”4 Skibe at komme paa Bergens Reed
”for at opsøge deres avkappede Ankere,
”og for at faae nogen Vederqvægelse

<s 83 i pdf>

138. De Engelskes Angreb

A:1665. ” og Lægemedler for deres Saarede.

17 Aug:

Men denne Ansøgning blev dem snart avslagen, efterdi de saa Voldsom og Fiendlig havde angrebet Staden: Dette fortrøde (ergret) de Engelske, og derfor den 17 Augusti atter indsendte til Commendanten et Brev av saadan innhold:

”At de ville komme tilbage igien med
”en større Magt, og enten borttage
”den Hollandske Retour Flode i trods
”for dem, eller i det mindste stikke
”Bergen i Brand.

Hvorpaa de fik saadant svar:

”At de kund kunde komme med deres
”heele Søemagt, etterdi de vare resol-
”verede (besluttet) at modtage dem saaledes
”at de ikke skulle komme den Tre-
”die gang.

Imidlertid da dette svar blev avferdiget til de Engelske, gjorde vi Os saa meget

paa Bergen A: 1665. 139.

---

snarere ferdig til en nye Træfning, efterdi A:1665
vi forestillede Os, at de Engelske ikke 17Aug:
efter deres hovmodige Natur kunde fordøye
saadant Svar. Vi lagde Os strax med
Vores bevæbnede Skib udi skikkelse av en
halv Maane på det Stæd hvor havnen var
paa det bredeste; Imidlertid gik ar-
beidet på Landet likeledes ivrig for sig,
for at hindre og avværge alle Fiendtlige
Andfald: Bommen for havnen blev og
forbedret med store Jernlænker, paa
det fienden ikke skulde kunde anbringe
sine Brandere (brannfartøyer), for hvilke vi mest frykte-
de Os, da saadant med en Nordlig vind
gandske føyelig kunde skje.

Hvad Os angik, da bragte vi alle
de Kister og Kasser fra Skibene i Land
som kunde være Os i veyen, på det
vi kunde ha så meget bedre Rum.

Saaledes oppebiede (avventet) vi med godt Mod

<s 84 i pdf>

140. De Engelskes Angreb

A:1665 vore Fiender indtil den 22 Augusti, da
25 Aug: Vi erfarede deres Fortræk og avreise.
Rygtet gik at de skulle være seylet
til Engeland for at forsyne sig med Læv-
netsmidler og Krigsfornødenheder; Imid-
lertid vare og alle Anstalter paa Landet
bragte i vedbørlig Stand til all fornø-
den Forsvar, Denne Tidende om de
Engelskes fortræk foraarsagede en stor
Glæde i Staden, men det varede ikke læn-
ge; thi strax derpaa blev der utspredet
det Rykte at en stor Mængde engelske
Skibe havde ladet sig see for de Norske
Kyster, hvilket foraarsagede en nye Uroe-
lighed i Staden, men den paafølgende
Dag fik man atter Tidende at disse
Skibe var borte.

Den 25 Augusti vare alle de Bergen-
ske Skandser til Forsvar ferdige, saaledes

paa Bergen A:1665. 141.

---

at de vare i Stand til at imodstaa Fien- A:1665.

den.

25)
30) Aug:

Den 27 Augusti fik Vi den Efterretning at Vores Søemagt havde forladt de Skotske Kyster og var i begreb med at komme hid, hvilket foraarsakede en inderlig Glæde hos Vores Admiral, hvorefter han inviterede saavel den Bergenske Commendant som Magistrat til Admiral Skibet hvor de herlig bleve Trakterede, og under Kanoners Løsning og Trompeters Lyd holdte sig Lystige; Og i sandhed havde saavel Commendanten som andre Bergenske herrer, gandske merkelig udviist deres Velbevaagenhed imod Os.

Den 30 Augusti ankom 3 Skib av den Hollandske Orlogs Flode, og kastede Anker paa Bergens Reed, Saluterende Fæstningen med Æreskud samt Trommer

<S85 i pdf>

142.

De Engelskes Angreb

A:1665. og Trompeter, hvilke Skibe skulle Geleide 3 Septbr. Os til den Hollandske Flode der skulle Convoyere Os til Fædermelandet.

Den 3 September seiylede Vi fra Bergen og Saluterede Fæstningen, som og paa vedbørlig Maade svarede Os; Og lige som Vi med Glæde vare her ankomne, så skildtes vi og av som Venner.

Saavidt Walter Schultzens Beskrivelse om denne Tildragelighed. Jeg har ikkun udtaget det som derav kan tie til min Hensigt udi nærværende Samling, men det som syntes Uvedkommende for samme,

paa Bergen A:1665.

143.

---

har jeg gaaed forbi: Derfor maae jeg dog erindre, at der intet av det Væsentielle og det som egentlig angaar Sagen, er vorden udeladt.

Bergen
den 30 Augusti Meyer
A: 1774.

<s86 i pdf>
(144. blank)

145.

Cancelliraad og Borgermester Meyers

Betragtninger

Over

Den Engelske Flodes Anfald

paa

Bergen m: v:

Udi Aaret 1665

Forfattet den 6 October 1774.

<s 87 i pdf>
(146. blank)

Meyers Betr: over d: Eng: Flod: Anfald 147.

# #
#

For nogle Aar siden gav jeg en viss

høi herre. Som jeg med sandhed kan kalde min Bevaagne Velynder, det Løfte, at jeg ei alleene ville samle det som hørte til den Tildragelighed, om den Engelske Flodes Anfald paa Bergen m: v: udi Aaret 1665, men endog forfatte mine Betragtninger derover. Formedelst (på grunn av) adskillige Mellomkomne Embeds Forrættninger har jeg i nogen Tid været hindret fra at foretage mig det, men nu, da der omsider haver været nogen Mellom Tim-

>s 88 i pdf>

148. Meyers Betragtninger over den.

---

der dertil, har jeg samlet hvad jeg har, hvilket her foran findes indført; Og da det der til mit Løftes Fyldestgiørelse endnu mangler mine Betragtninger derover, vil jeg for at følge en viss Orden, inddeele disse Betragtninger udi tven- de Avhandlinger nemlig: 1. Endeel Engelske Skribenters Misbegreb og uviktige Efterretning om samme Tildragelighed. Og for det 2.: De Norskes Tappre og fornuftige Forhold i henseende til de Hollandskes Beskiærmelse og Forsvar.

Første Avhandling

Angaaende endeel Engelske Skribenters Misbegreb og uviktige Efterretning om Angrebet paa Bergen A:1665.

At andre Skumlere (baktalere)

Engelske Flodes Anfald p: Berg: 149.

---

kunde have skrevet saaledes som de haver giort, om et Fordrag (overenskomst) eller en Tractat som den dydige, rætsindige og fortræffelige Kong Frederich den Tredie til Danmark og Norge, skulle have indgaaed med Kong Carl den Anden, om at bemæktige sig alle Hollandske Skibe udi sine Havner m: v: Og at disse paa saadan Maade kunde have udtrykket sig som de haver giort, det er noget som med Foragt hos det Sindige og

Kyndige kunde ansees, men at Sir Hume (David Hume 1711-1776, engelsk historiker; History of Great Britain, Charles II) gjør sig deelaktig der udi og opkaager det samme, er saa uventelig at man ikke kunde formode det.

Jeg vil anføre hvad han melder derom efter den Tydske Oversættelse av Geschichte von Grossbritannien Zweiter Band der das gemeine Wesen und die Regierungen Carls 2. und Jacobs 2, enthält, aus den Englischen des David Hume Esq: Breslau und Leipzig 1763. derudi forekommer Pag: 160 og 161,

<s 89 i pdf>

150. Meyers Betragtninger over de

Følgende som jeg Ordlydende vil anføre:

” /: A:1665 :/ Unterdessen entschloss sich
”der Kønig von Dännemark, dem
”Streit unter den beyden Seemächten
”nicht müssig zuzusehen. Die Rolle,
”die er spielte, war höchst ausseror-
”dentlich. Er machte mit Carl den
”Bertrag, sich aller Holländischen Schif-
”fe in seinem Häven zu bemächti-
”gen, und die Beute mit den Enge-
”ländern zu theilen, wenn sie ihm
”darinn beystehen wollten. Um
”seinem Raub zu vergrössern, ladete
”er alle Holländische Schiffe ein, in
”seinen Häven Schutz zu suchen, und
”die Ostindische Flotte war dem
”nach mit reicher Ladung zu Ber-
”gen eingelaufen. Sandwich
”der itzt die englishe Flotte Com-
”mandirte /: der Herzog hatte sich an
”Land begeben :/ sandte den Ritter

Engelskes Anfald paa Bergen. 151.

” Thomas Tidemann mit einer Esqva-
”dre ab, um sie anzugreifen; aber
”der Englishe Admiral, so tapfer er
”sich auch hielt, verfehlte seine Ab-
”sicht, entweder, weil der Kønig von
”Dännemark zu lange säumte, dem
”Commandanten Befehle zu enthei-
”len, oder was glaublicher ist, weil

”seine Begierde die ganze Beute
”allein haben wollte. Der däni-
”she Commandant feuerte auf ihn,
”und da die Holländer Zeit gewon-
”nen hatten, sich zu verstärken, so
”thaten sie einen tapfern Wieder-
”stand.

For nu at vise Tingene saavidt mueligt
er udi sin fulde og rette Sammenhæng,
vil jeg gaae noget tilbage udi Tiden,
og meddeele Efterretning om det som
hertil kan henføres; I den henseende

<s 90 i pdf>

152. Meyers Betragtninger over de

---

forekommer først noget som henhører til
de Anstalter som Kong Frederich føyede
til Stadens Forsvar, og hvorledes han ved
Rescript av 26 Februarii 1653 haver an-
ordnet, at de Contorske ligesaavel skulle
være pliktige at lade sig bruge, som Bor-
gerskabet, ifald noget Angreb skulle skee;
Og for at beviise dette, vil jeg her ind-
rykke den derom ergangen Kongelige
Befaling, der er av saadan indhold:

” F3. Vor Gunst tilforn (før)! Eftersom
” Du underdanigst haver været begiæ-
”rende at vide hvorledes det med
”de Contorske, om noget Fiendtligt
”paakom, skulle forholdes; Saa
”efterdi de udi Fredstider nyder udi
”Byen frie Handel Vandel og store
”Privilegier, vægtes billigt, at de
”til Byens Forsvar, Defension og
” Forsikring, om de av nogen Angri-
”ber, sig lader bruge, ligesaavel som

Engelskes Anfald paa Bergen 153.

” Andre der Boesatte, efterdi de selv
”saa hørlig deri ere interesserede.

Den 29 Julii samme Aar 1663, udgav høist-
bemeldte Konge et Rescript, hvorudi Hans
Mayestæt gjør den Foranstaltning, at
Bergen som et Neutral Stæd skulle tage
de der indkomne Skibe i Forsvar, ifald

enten de Engelske eller andre Capere skulde ville Angribe dem; hvilket er saalydende:

” F3. Vor Gunst tilforn! Vi lade
” Dig og Naadigst ville, at dersom nogle
” Skibe der i Havnen for Bergen ankom-
” mer, være sig Engelske eller andre Ca-
” pere som ville tage eller antaste
” nogle av Skibene som der for Byen
” ligger eller der sig retirerer; Da
” haver Du din Værn derimod at giø-
” re som Dig mest mueligt er, og

<s 91 i pdf>

154. Meyers Betragtninger over de

” Skibene som ligger, forsvare.
” Skrevet paa vort Slot Kiøbenhavn
” den 29 Julii 1653.

Udi Aaret 1664 finder jeg, at der ved ydermere (ytterligere) er bleven tænkt paa Stadens Befæstelse og at sætte samme udi fornøden Defensions Stand; thi da den berømmelige Obriste (oberst) von Cicignon her var ankommen, tog han ei alleene det manglende udi Øiesyn, men indsendte og til Kongen sit Forslag, paa hvad Maade han meente at det best kunde iværksættes; Hvorpaa Hans Mayestæt den 28 october 1664, Rescriberede følgende:

” F3. Vi tilsende Eder herved herfølgen-
” de Vorre Obriste Lieutenant Johan
” Caspar von Cicignon underdanigst
” indgivne Tvende Memorialer: den

Engelske Anfald paa Bergen 155.

” Eene paa hvorledes Bergens Bye og
” Slot kunde Fortificeres, og den An-
” den om Artilleriet Samme Stæds;
” Thi er Vores Naadigste Villie at
” I gjør den Anstalt og med Flid
” Anordner og forskaffer de dertil
” fornødne Midler, hvormed samme
” Propositioner paa det beste kunde
” iværksættes.

Endnu samme Aar er denne brave Mand bleven beskikket til Commendant paa Slottet og underliggende og tilhørende Fæstningsværker: hvorhos tillige blev Anordnet en viss Besætning med videre, hvilket nærmere kan sees av følgende Kongelige Befaling dateret 21 December A: 1664.

” F3: Eftersom Vores Obriste Lieutenant over det Bergenusiske

<s 92 I pdf>

156

Meyers Betrakt: over de

” Regimente Johan Caspar von Cicignon til Commendant over Vores Slot til Bergen, og over de for Byen til des meere Sikkerhed anlagde og herefter anlæggende Værker, naadigst have Constitueret, og sammendertil en viss Garnison efter Vores her indsluttede Copie af den til Os Elskelig General Claus von Ahlefeldt derom afgangne Befaling; Saa er hermed Vores Allernaadigste Villie og Befaling at I ham og hans underhavende Vagtene storlader nogen Logementer paa Vores Slot indrømmer, paa det han sin beqvemmelige Waaning der kunde have, og Vores Allernaadigste Ordinancer om Slotets Befæstning og Vagter, saa

Engel: Anf: paa Bergen

157.

” og dets Defension udi tilbørlig Execution sætte; Og lader de Gemene (menige) nyde tilbørlig Standquarterer og frie Huuseleye i Byen.

Under samme Dato avgik til General Ahlefeldt saadan Kongelig Rescript:

” F3: Eftersom Vi til Vores Kiøbstad Bergens meere Securitet Naadigst haver for godt anseed, udi Vores

”derfor liggende Slot og Fortresse
 ”som nu ydermeere (ytterligere) der skal giø-
 ”res, at lægge en Guarnisson be-
 ”staaende af 1 Commendant, 1 Vagt-
 ”mester, 1 Fyrværker. 1 Arkalie-
 ”mester (Artillerimester), 10 Constabler, 2 Tam-
 ”bours og 100 Gemene, saa skal
 ”og dertil udtages dygtig Mand-
 ”skab som skal nyde deres Be-
 ”hov; Desligeste (likeledes) ogsaa af det
 ”Bergenhuusiske Regiment al ad

<s 93 i pdf>

158. Meyers Betragt: over de

”venant (forholdsvis) som Compagnierne ere store
 ”til, 100 Gemene (menige) Knekte med 1 Capi-
 ”tain, 1 Lieutenant, 1 Fændrik, 2 Ser-
 ”geanter, 4 Corperaler, og 4 Gefrie-
 ”dere (soldater) udcommenderes, som under
 ”Vores Obriste Lieutenant under det
 ”Bergenhussiske Regiment og nu til-
 ”lige forordnede Commendant von
 ”Cicignons Ordre der udi Besætzung
 ”skal være, og altid hver Fierding
 ”Aar ved andre af samme Regi-
 ”ment afløses.

At denne Sag i de Tider er dreven
 med saa Kiendelig Nidkiærhed og Iver
 som her sees, det gav den imellom
 Engeland og de Foreenede Nederlands
 opreiste Krig anledning til, paa det
 Kong Frederich derved med vedbørlig
 Magt, Anseelse og Eftertryk, kunde be-
 skiærme sin Neutralitet og holde Alle
 og Enhver av de Fremmede Magters

Engel: Anfald paa Bergen 159.

Krigsskibe udi den respect som de være
 hans Stæder, Fæstninger, Strømme og Hav-
 ne skyldige, og for at protectere alle
 dem som derudi tage deres Tilflugt, imod
 alle deres Fienders Anfald og Overlast.
 Det blev dog ikke ved de allereede føyede
 Anstalter alleene, men det blev endog
 ved Rescript av 20 Maji 1665 saaledes
 udstrækket og forøget, at Borgerskabets
 Compagnier med deres Armature skulle

holdes i god Beredskab, paa det om noget uformodentlig skulle paakomme, de da kunne være færdige til Stadens Forsvar, hvilket nærmere kan sees av bemeldte Kongelige Rescript, der er av denne indhold:

” F3: Hermed av Vores Naadigste Vil-
”lie og Befaling, at I udi disse
”urolige Tiders Tilstand, forme-
”delst (på grunn av) det Engelske og Hollandske

<s 94 i pdf>

160. Meyers Betragt: over de

” Krigsvæsen, holdes Borgerskabs Com-
”pagnierne med deres Armature
”udi god Beredskab, paa det naar
” noget uformodentligt skulle paa-
”komme, de da kunde være ferdige
”til Byens Defension, efter Vores
”nærværende Generals Anordning at
”opføres og bruges.

Herved maae jeg erindre, at Ligesom Borgerskabet allerede udi Aaret 1646 var indeelt udi 8 Compagnier, saa vare og de Contorske i disse Tider indeelt udi 2 Compagnier, hvorav de der sognede til Sanct Mariæ eller Vor Frue Kirke udgiorde det Andet.

Jeg finder ellers av Stadtholder Guldenlews Ordre dateret 26 Junii 1665, at der skulle betales 1600 Rigsdale til Commendant von Cicignon for de gamle

Engel: Anfald paa Bergen 161:

Værkers, Batteriers og andre slige Fornødenheders reparationer; saa at man derav seer at der strax og ufortøvet (uoppholdelig) er bleven lagt alvorlig Haand paa Værket, og at samme tillige er bleven fuldført. Derforuden finder jeg i samme Ordre at der skulle betales 3731 Rigsdaler til den Bergenske Guarnisons Underholdning m: v:

Naar nu dette i sin fulde Sam-

menheng betragtes, da sees av det her foran under 29 Julii 1653 uddragne Kongelige Rescript, paa den eene Side hvor nøiagtig Kong Frederich vilde være og blive Neutral, og hvorledes han ville have, at alle fremmede Skibe paa hans Havne og Strømme skulde have vedbørlig Sikkerhed: Det erfares og paa den anden Side, hvilke alvorlige Anstalter han havde føyed, paa det han med saameget større Kraft og

<s 95 i pdf>

162.

Meyers Betragtninger over de

Magt kunde understytte sin Neutralitet, og alle og enhver Sikkerhed, Fred og Frølse; Thi her feilede intet som kunde tiene til Viise, fornuftige og tilstækkelige Midler hvorved Alle og enhver kunde holdes i vedbørlig Respect og betages all Lyst og Leilighed til at foruroelige saavel Indbyggerne, som de Skibe der enten søgte herind for handelens skyld eller for at nyde Beskiærmelse og Sikkerhed imod deres Fiender.

At jeg her haver inddraget de Kongelige Befalinger orlydende, er skeed av den Aarsage at Alle og enhver saa meget meere kan blive Overbevist om den Sags vigtighed at Kong Friderich ei alene heri handlede som en ypperlig og fortreffelig Regent, men endog efter bestandige og uforanderlige Grundregler; Saa at intet kan være meere ugrundet

Engel: Anfald paa Bergen

163.

---

og urimeligt end den Tractat som Sir David Hume paa andre Skumleres Credit, saa urigtig haver berettet at skulde være sluttet imellom Kong Friderich den Tredie og Kong Carl den Anden: om at bemægtige sig alle Hollandske Skibe udi alle hans Havne, naar ikkun de Engelske derudi ville staae han bie.

Det som foregik ved den engelske Floedes voldsomme Angreb paa Bergen maae tiene til Beviis nok for den retsindige Kong Friderich imod de Engelske Skum-

lere og Andre som blindt her har fulgt dem: Naar man betragter disse her inddragne Kongelige Foranstaltninger og Befalinger, da hænger det alt sammen tilhobe som i en Kiæde: De sidste grunder sig paa Befalingen av 29 Julii 1653, og de stemmer alle nøiagtig overeens til at og det samme Maal og Øyemærke, nemlig til at vedligeholde og hand-

<s 96 i pdf>

164.

Meyers Betragt: over de

---

hæve en fuldkommen Neutralitet. Den heele Procedure imellom Commendant von Cicignon og de Engelske, baade før, i og efter Angrebet, bestyrker og bekræfter det samme. Tvertimod alle de fornuftige Forestillelser som Commendanten gjorde; Og tvertimod all Billighed, Natur og Folkeræt, vare de dog frække nok til at vove et Angreb udi en Neutral Havn, at violere (krenke) Neutralitet og alt hvad der agtes helligt blandt andre Folk.

At de maatte have noget at besmykke saadant foretagende med, det kunde endnu nogenledes være at undskylde, naar det ikke skeede paa Andres bekostning, men at de dertil vil misbruge en av de dygtigste retsindigste Kongers Navn, er utilladeligt og formasteligt. Naar der gjøres Sammenligning imellom Kong Friderich den Tredie og Kong Carl den Anden, falder Forskiællen kiendelig i Øyerne: Ingen For

Engel: Anfald paa Bergen

165.

---

nuftig kan sætte deres Tænkemaade og Caractere i Ligning mod hinanden, uden som Hvidt og Graadt. Det som Carl den Anden var istand til at foretage sig, uden at eftertænke enten Følgerne eller Billigheden (rettfærdigheten), holdt Friderich den Tredie for at være sig uanstændigt. De Ting av Carls Gierninger som endog nogenledes skal forsvares eller undkyldes, maae kommes til hielp med en laant Glands; men ingen av Vor Friderichs behøver saadant, efterdi man ikke finder noget

at udsætte derpaa.

Maatte Hume ikke blues og blive skamfuld over sig selv, naar han uden ringeste beviis, ja endog uden det allermindeste Skin derav, kunde, udi disse oplyste Tider, være Fræk og Forvoven nok til at skrive, at den rosværdige Kong Friderich, for at gjøre sit Rov des større, indbød alle Hollandske Skibe

<s 97 i pdf>

166.

Meyers Betragtninger over de

Til at søge Beskyttelse udi hans Havne, hvorpaa den Ostindiske Flode var indløben til Bergen med rige Ladninger. Kan vel noget være skammeligere og tillige meere falskt og usandfærdigt? Udfaldet saavel som de heele Forhold og Opførsel ved de Engelskes Voldsomme Anfald paa Bergen, maatte jo overbeviise Hume om det som var tvert imod: Det maatte overtyde ham om, at intet var helligere for Kong Friderich end at holde Troe og Love. Kunde vel de Nederlandske Skibe paa noget Stæd i Verden, endog i deres egne Havne nydt større Tieneste, Hielp og Understyttelse, tilligemed sikrere og tryggere Beskiærmelse, end den de nøde i Bergen og under Fæstningens Forsvar? Dette var ikke noget som var skiult for de Engelske; det blev dem tydeligt og Omstændeligt nok sagt

Engel: Anfald paa Bergen

167.

Og forestillet av Commandant von Cicignon i forveyen, saa at de kunde ikke undskylde sig med nogen Ukyndighed eller Uvidenhed derom. Ja, han tilbød endog de Engelske at de skulle nyde samme Tieneste, samme Hielp og Understyttelse, naar de kun holdte sig skikkelige og fredelige, saaledes som de udi en Neutral Havn vare forbundne til at gjøre.

Sir Hume tilstaar selv, efter for-

bemeldte Oversættelse pag: 206, at Carl den Anden lod udi Aaret 1672 ved Ridder Robert Holmes, førend nogen Krigs Declaration var skeed, angribe den Hollandske Smyrna Flode som bestod av 70 Skibe og var skateret for 15 Tønder Guld. Haabet at bemægtige sig dette rige Bytte /: skriver han :/ var en stærk Motiv hvorved Carl havde ladet sig

<s 98 ipdf>

168.

Meyers Betragt: over de

Forleede til denne Krig: han hadde anseed denne Fangst for et Hovedmiddel til at understytte sine Foretagender udi denne Krig. Saavidt Hume.

Dersom nu Kong Carl paa saa ubillig og uanstændig Maade havde giort det første Skridt, kunde han jo altid være i stand til at giøre det Andet: det kan maaskee være sandt, at han kan have giordt Kong Friderich den Tredie saadant forslag som den urigtig paaberaabte Tractat skulle indeholde. Men kan det og beviises at Kong Friderich har indgaaed saadant? Og hvor er vel denne fingerede Tractat at finde? Hvad Farve kan det sættes paa de Engelskes voldsomme Angreb paa Bergen; Og hvormed kan de forsvare deres Anfald paa en Neutral Konges Stad og Havn? Hvor Omstændelig blev ikke

Engelsk: Anfald paa Berg:

169.

---

dette betydet Sir Tydeman av Commandant Cicignon? Cicignons Forhold i mod de Engelske, var en samling av Retskaffenhed og Moderation; Han brugte all den Fornuft og alt det Overlæg som i slige Tilfælde og Omstændigheder kunde anvendes, hvilket og nødvendig maatte have giort Anslag og Indtryk hos Andre der havde brugt meere Betenksomhed og Forsigtighed; Men da alt dette ikke kunde hielpe, og der intet andet Middel var for haanden, blev han tvungen til at fordrive Magt med Magt, hvilket og strede paa saa kiæk og efter-

trykkelig Maade; at de Engelske omsider maatte fortryde (angre) deres Formastelse og Daarlighed; thi de maatte med stor Forliis tage Flugten.

Nu blev det i disse slibrige Omstændigheder en fornødenhed for dem, at skyde skylden paa Andre og beraabe

<s 90 i pdf>

170.

Meyers Betragt: over de

Sig paa noget som aldrig var til. Her skulde en ophittet en Tractat tiene dem til Undskyldning for de Ukyndige. Vel havde de tilforne (før) for Commendanten foregivet noget saadant, men da han havde den reene og udtrykkelige Ordre for sig av 29 Julii 1653, kunde han aldrig staae et Øyeblik i Tvil om deres Foregivendes urigtighed, og være Overbeviist om, at saadant alleene var et Paaskud, hvorved de tænkte ved List at vinde det som forud kunde indsee de ikke være istand til at erholde med Magt: Han veedste sin Instrux, og kientte sin Konges retsindighed alt for vel, til at lade sig forleede av sligt uselt opspunden Tøy: Han havde de øvrige Kongelige Befalinger for sig udi en fuldkommen Følge og Sammenhæng

Engelsk: Anfald paa Bergen

171.

---

med hinanden; Den Kongelige Befaling angaaende de Contorske, angik Stadens Forsvar; Og den av 20 Maji 1665, som ikkun var faae Maaneder førend denne Tildragelighed forefaldt, viiser udtrykkelig, at det var Kongens Villie og Befaling, at Borger Compagnierne, NB formedelst (på grunn av) den imellom Engeland og Holland opkomne Krig, skulle tilligemed deres Armature holdes udi god Beredskab, paa det, naar noget uformodentligskulle paakomme, da de kunde være ferdige til Byens Defension. Naar nu hertil legges alle de øvrige Anstalter, dels med Fæstningsværkernes reparation og istand-

sættelse samt fleeres Anlæggelse, og
deels med Guarnisonens Forstærkelse,
kan man derav tydelig og grandgivelig
erfare, med hvilken Omhyggelighed

<s 100 i pdf>

172, Meyers Betragt: over de

---

den berømmelige Kong Friderich den Tre-
die satte sig i stand til at forsvare sin
Neutralitet, og beskiærme alle Enhver
udi hans Havne og paa hans Strømme
imod alslags Overlast. Men videre gik
heller aldrig hans Øyemærke.

Den Avsendte fra den engelske Flode
declarerede joe den 11 Augusti udtrykke-
lig, at de havde Kong Carl den Andens
Ordre: ikke at skaane nogen Havn hvor-
udi de kunde antræffe de Nederlandske
Retour Skibe. Udi dette stemmer
baade Hr Gilbertsen og Schultzen over-
eens.

Heer blottede de Engelske deres reene
og sande Grund og Hensigt: her havde
de ingen ophittet Tractat med Kong Fri-
derich at beraabe sig paa. Det rige
Bytte var et Maal for Kong Carls Begiær-
lighed; Han behøvede stedse Konge: Herom

Engel: Anfald paa Bergen 173.

---

videre Biskop Burnet udi hans Histoies 1 Bind 3die Bog
pag 451, og 457, hvorom ellers nærmere behand-
les udi Tillæget:

Her maat-

te Neutrale havner angribes: her maat-
te han bevæbne Neutrale Magter imod
sig: her maatte intet spares for at
erlange den fattede Hensigt. Alt
dette maatte endnu skrives paa hans egen
Regning, hvilket han selv maatte for-
svare; Men at de engelske Skriben-
tere, ved at undskylde Kong Carls fore-
tagende. vil søge at blande den ypper-
lige Kong Friderich i en Gierning som
han ikke havde den mindste Deel i,
det er uforsvarligt, utilladeligt og for-

masteligt; Og hvormed beviiser de
det allerringeste av sligt urigtigt og
ugrundet Foregivende?

<s 101 i pdf>

174.

Meyers Betragtn: over de

Hvorledes Andre haver anseed Sir Hu-
mes historiske Arbeider, det kan blandt
andet sees av den Tydske Oversætters
Fortale, som jeg her vil anføre mod hans
egne Ord, der ere disse:

” Sollte ich alles zusammenfassen,
” was mir eine Erinnerung zu ver-
” dienen sheint, so wurde ich dass an-
” ihnen aussetzen, das er gewisse
” Vorfalle nicht vollig von der gefo-
” rigen Seite vorstellet; dass er
” Zuge zuruckhält, welche die Schønheit,
” die er gern schildern wollte, nicht
” entsprechen möchten, dass er die
” shtimme Zuge mildert, und den
” Leser im Zweifel lasst, ob er ihn
” nicht ringe Parteylichkeit beschul-
” digen soll.

Engelsk Anfald paa Bergen

175.

Anden Avhandling

Om de Norskes tapre og fornuf-
tige Forhold ihenseende til de
Hollandskes Beskiærmelse og
Forsvar

Walter Schultzens Beskrivelse over
den engelske Flodes Angreb paa Ber-
gen og de udi Havnen liggende Neder-
landske Skibe, er temmelig udførlig.
At han haver giordt for meget av
de Nederlændere udi hvis Tieneste han
stod, og for lidet av de Norske, er en
Feil som kan regnes iblandt de me-
get almindelige hos forfattere av det
Slags. Naar man holder Hr Tho-
mas Gilbertsen Thamsons Efterretning

---

imod Schultzens, bliver man i adskillige Poster forskiællen vaer. Jeg haver meddeelt et Udtag av Schultzens, Og jeg har ikke uden Aarsage kaldet det et Udtag, efterdi jeg har gaaed et og andet forbie, som deels syntes at være av ringe Betydenhed, og deels uden for mit Øyemærke.

Under 8 Augusti melder han blandt andet, at ingen kunde have forestillet sig, at de Engelske skulle have fordristet sig til at angribe Hollenderne udi den stærke Stad Bergen. Under 9 dito siger han, at de agtede sig sikker udi Staden og Havnen. Under 10 dito anfører han baade det Opfodringsbrev som de Engelske skulle have tilskrevet Commendant von Cicignon, og tillige det Svar han derpaa havde givet dem; Men denne Om

---

stændighed angaaende Brevet fra Vice Admiral Tydeman til Commendanten, melder Hr Gilbertsen, at det var ikkun et Compliment Brev, hvilket og kan være meere rimeligt, da de Engelske efter all Formodning ikke saa hastig har villet tage Masken av. Han beretter og, at Commendanten befalede ham igien med samme Mynt, og viiste sig baade høflig og Venlig, men han siger derhos, at det alleene var ved Mundtlig Samtale med den Udsendte at Materien kom paa Bane;

I det øvrige viiser Hr Gilbertsen hvor fornuftig, grundig og tillige eftertrykkelig Commendanten begiægnede (mottok) ham.

Under 11 Augusti anfører Schultzen blandt andet, de engelske Skibenes Antall og meere i henseende til deres

Magt og Styrke: item(likeså) at den Hollandske Admiral begav sig strax i land og bad General Ahlefeld og Commendant Cicignon inderlig om Bistand, paa det en saa rig beladet Flode ikke skulle falde i de Engelskes Hænder.

NB Hr Gilbertsen siger aldrig: den Hollandske Admiral, men den Hollandske Commendeur som synes at være rettere; thi hans saakaldede Admiralskab ophørte saasnart som Reisen blev endt, og strækkede sig heller Vidt.

Schultzen siger fremdeeles, at saasnart som han derom havde faaed forsikring; Men denne havde han joe allerede faaed den foregaaende 8 dito, da de fik Tilladelse at hale sig inden for Fæstningen, som de og samme Nat gjorde.

Giorde de Anstalter at byde Fienden,

Engel: Anfald paa Bergen. 179.

Spidsen; Men han tilstaar dog at der ikke var fleere end 7 til 8 beqvemme Skibe som kunde bruges dertil, og at disse endnu oven ikiøbet vare udi en slæt tilstand efterdi de ei alleene vare stærkt Ladede samt svage og Lække, men endog forsynede med faae Canoner m: v: Ja han beklager fremdeeles, at der var lidet Rum for dem paa det Stæde de laae, for at faae deres Skibe vedbørlig Posterede. Han siger end videre, at de ikke var bereed at gjøre vedbørlig Modstand, og at Anstalterne til Træfningen gik i begyndelsen langsomt nok for sig; Thi de fleeste av deres Folk vare endnu i Land m: v: Men, at Commendanten lod røre saavel Klokkerne som Trommene til Allarm; Og at alle Bergens Borgere bleve samlede under Gevær, paa det de ved Leilighed kunde beskiærme Staden. Han

taler strax derefter paa nyt igien om deres flotte tilstand, hvilket foraarsagede Frygt og Forvirrelse, men tillige om den maadelige beskaffenhed som var ved Slottet og Skandserne hos denne ubefæstede Stad, uagtet han i begyndelsen haver kaldet den for den Stærke Stad; Men umiddelbar derpaa, naar han dog tilstaar, at nogle av de tapreste Borgere grebe til Gevær; Hvilket Hr Gilbertsen oplyser saaledes, at det var Et Compagnie Modige og kiække Borgere som bleve anførte av de 2 Raadmænd Jensen og Sand, hvilket fik deres Poster paa Slottet, hvorav Endeel som vare vante at fare til Søes og ventelig havde faret med Skiødtskibe (krigsskip), hvorved de altsaa havde lærdt at omgaaes med Kanoner, at behandle og stille dem, bleve anbragte paa Batterierne iblandt Constablerne.

Hr Gilbertsen beretter end videre, at

Engel: Anfald paa Bergen.

181.

Posterne om alle Stadens Eyne bleve besatte av Borgerskabet, og at Commendanten selv inquirerede Borgernes Poster, saa at man kan sige, at der haver været Mandskab nok tilbage at besætte baade Fæstningen og Staden; omendskiøndt Fruentimmere og Andre av Aldrende og Svage, udi denne Omstendighed haver taget deres Retirade (retrett), som gemenlig ved et fiendligt Anfald pleyer skee. Hr Gilbertsen beretter siden, at der desuden, bag efter indrykkede paa Fæstningen Et Compagnie av de Contorske; Og den her foran inddragne Tydske Relation siger, at det var Sanct Marie Compagnie, imedens Sanct Martens Compagnie som forrige Nat havde havt Vagt paa Slottet, var avmarsheret og nu var tilbage til Contorets Defension.

Men, siger Schultzen fremdeeles, at det Skib som han foer med, var dog av

---

av alle værst deran, efterdi de havde bragt alle kanoner bag i Skibet formedelst en Lække som de havde for i Skibet, og de altsaa vare ubeqvemme at gjøre nogen Modstand: Item at deres øvrige Skibsfolk var i Land. End videre melder han at en Mængde tappre Borgere kom dem til hielp, for at gjøre de Engelske Modstand saavel av Slottet som Skandserne.

Naar man betragter alt dette til ligemed alt det øvrige, og man derhos kiender Situationen her paa Stædet og har nogen Local Kundskab, kan man vist forsikre, at der aldrig kunde føyes ypperligere, fortreffeligere og bedre Anstalter, end de som her, ved denne Leilighed vare iværksatte til de Nederlænderes Sikkerhed og Beskiærmelse.

Schultzen melder vel, hvor hæftig, hidsig og blodig Træfningen tog sin be-

---

gyndelse imellom de Engelske og Nederlandske, men siger dog derhos, at de ikke nok kunde forundre sig paa, at de Danske, istæden for den belovede Hielp lod vaye en hvid Fredsfane fra Slottet og holdte sig stille, men lode dem fægte med hinanden, hvorføre de heller ikke indbildte sig andet, end at de vare solgte,

Dette kan ikke hedføres til andet end den yderlige Frygt som de Nederlændere maae have været i ved denne Leilighed, og at deres Skræk, som gemeenlig pleyer skee med alle dem som lader sig bemestre derav, har giort den Virkning at de haver frygtet for det værste som de nogen Tid i Verden ellers kunde være istand til at falde paa; thi alt hvad de havde seed og endnu saae for deres Øine, vare de tydeligste og klarreste Beviis og Prøver paa, at de til

---

visse kunde være forsikrede om de Danskes eller Norskes redelige hensigt og troefaste Beskiærmelse. De burde, foruden alt det øvrige, eftertænkt, at da alle mindelige Erindringer, og omsider ved et løst Vareskud, intet kunde bringe de Engelske fra det Forsæt at føre Varp og Anker ud, under Fæstningen, for at spærre Havnen eller Vaagen ind paa en Fræk. Dumdrstig og egenraadig Maade, lod Commendanten til sidst brænde løs med Skarpt, hvorved en Engelskmand som stod i Baaden der skulle føre Varpet ud, mistet sit Been, hvilket bekræftes saavel av Hr Gilbertsen som den her foran indførte Tydske Relation. Dette var et Beviis paa at de Norske ikke biede til yderste Nip, ikke lode sig spille paa Næsen, og ikke taalte nogen Violence uden Satisfaction. Saadant skeede dog førend de Engelske

Engel: Anfald paa Bergen 185.

---

begyndte Angrebet: Og dette maatte de, for deres egen Ære skyld fortie; uden at lade sig mærke dermed.

Den Omstændighed angaaende den udhængde Fredsfane, oplyses ved Hr Gilbertsen saaledes: Efterat alle mindelige, venlige og fornuftige Midler og Erindringer til de Engelske vare anvendte, og dog deruagtet begyndte deres Voldsomme Angreb, forsøgte Commendant von Cicignon endnu det sidste og yderste Middel, som var at lade udkaste en Fredsfane, dels for derved at føre dem til Besindighed og at standse dem udi deres ubændige Forsæt, og dels for at viise den alleryderste Grad av en nøiagtig Neutralitet, Ja for endnu oven ikiøbet, derved at betage dem endog det allerringeste skin til at klage over nogen Overyilelse

---

Samt for at viise dem, at han gjerne
ønskede at kunde spare dem fra all den
Fare og Ulykke som de ved deres For-
mastelse selv ville styrte seg udi.

Men, siger Hr Gilbertsen videre, da
de aldeles ikke vilde akte saadant og de
femturedede udi deres Formastelse, Skiød
han de omstaaende udi Fæstningen til
Vidner, at han var tvungen til at bru-
ge Magten, hvorføre han og sagde, da de
Engelske havde givet den første Salve:
Saa skal I og finde at her er Folk, Kanoner,
Krudt og Kugler! Derpaa lod han først
nedtage Fredsfanen, og derefter ophidse
det Danske Kongeflagg:

Schultzen siger vel den røde Blodfane,
men dette var urigtigt, thi det
var det Danske Kongeflagg.

Og hvor lettelig kunde han og Andre Neder-
lændere ikke tage Feil, saavel herudi som

Engel: Anfald paa Bergen. 187.

---

i meere, da de ei alleene vare bemestre-
de (overmannet) av Frygt og Forskrækkelse, men vare
endog indsluttede udi deres Skibe, hvor
de uden tvil havde Hænderne fulde, og alt-
saa ikke kunde vide hvad der forefaldt udi
Fæstningen. Saasnart var ikke Freds-
fanen indtaget og Kongeflagget ophidset,
førend Cicignon gav ordre at brænde løs
Overalt! Han havde tilforne (før) givet si-
ne Underhavende fornøden Forholds Or-
dre, nemlig: at de skulle ikke røre sig
førend de Engelske først begyndte, men
siden skulle de skyde lange og tvers
udi den Engelske Flode og tillige nøye
passe paa, at intet Skud gik forgiæves,
hvilket og troelig blev efterkommet.

Hvad Schultzen melder om de i Slot-
tet værende Nederlændere, der skulle have
Overtalt og bevæget Commendanten til
at hielpe dem, førend han begyndte no-
get, da har jeg ikke fundet ringeste

<s 108 i pdf>

188.

Meyers Betragt: over de

Spor til, at der den Tid var nogen av dem

udi Slottet eller Fæstningen, hvorfor det heller ikke kunde komme av deres Overtalelse; Men den brave og Berømmelige Cicignon efterlevede paa det allernøyeste sin Konges Ordre og den ham givne Instrux, hvilket var baade en fuldkommen Neutralitet og tillige en sikker Beskiærmelse for alle dem som søgte Tilflukt paa hans Havne og Strømme.

Han siget at de med deres Skibe maate gjøre det beste, men han tilstaar dog, at da de Norske fra Fæstningen begyndte at Kanonere, bleve de Engelske temmelig bestyrzede. Han siger fremdeeles, at da de ikke vare stærke paa Skibene, gik mange Knipler (stangskudd) og Kugler igiennem, uden at gjøre stor Skade: Dersom nu dette er rigtig, da bliver Spørsmålet, hvorledes de kunde avgive Folk til Fæstningen, som han

Engel: Anfald paa Bergen 189.

---

urigtig melder? Han har foren sagt, at en Mængde tappre Borgere kom dem til hielp; Jeg har viist hvori dette bestod; Og naar man lægger hertil selve Guarnison, da meener jeg at Fæstningen var tilstækkelig nok besat uden hielp av Hollænderne der havde alle deres Folk nødig. Det var og et Spørsmaal: om den habile og fornuftige Cicignon ville tillade at Fremmede udi saa delicate Omstændigheder skulle komme ind udi Fæstningen? Hr Gilbertsen beretter Os, at ligesom denne brave Mand fra begyndelsen viiste den nøiagtigste Neutralitet, saa gjorde han og til Enden; Thi saasnart som de Engelske holdt op med deres Fiendtlighed og søgte deres retirade (retrett), forbød han strax fra Fæstningen at skyde fleere Skud paa dem, da han holdt for at det var nok med, at han havde drevet dem tilbage, og at han altsaa

<s 109 i pdf>

190.

Meyers Betragt: over de

Ikke videre ville beskadige dem, Thi han ville ikke længere viise nogen Fiendtlighed, mod de i den Tid de Engelske viiste sig Fiend-

lige.

At Walter Schultzen gjør for lidet av de Norskes Beskiærmelse, og formegget av Hollænderne, derudi røber han deels en Uagtsomhed, efterdi han paa adskillige Stæder modsiger sig selv: deels en alt for stor Partiskhed, efterdi man derav alt for tydelig kan see udi hvis Tieneste han haver staaed; Og endelig en besynderlig Utaknæmmelighed; thi derved viiste han at han skiønnede lidet paa Velgiærninger: Paa hvilket Stæd ville de vel have fundet slig Kiærlighed og trofast Beskiærmelse som de her fandt, hvor Indbyggerne ei alleene exponerede deres Velfærd, men vovede endog Liv og Blod for de Nederlænderes Beskyttelse?

Engel: Anfald paa Bergen 191.

Hvad han melder om den Skræk og forvirrelse som de Engelskes Anfald forarsagede hos Indbyggerne, da var det vel ikke at undres over, deels fordi Staden derved stod fare for en ulykkelig Ildevaade som i saadanne Tilfælde lettelig kunde reise sig og deels for den slette Forfatning de Nederlandske vare i til at avværge et fiendlig Anfald, hvilket Schultzen selv tilstaar; Men midt i alt dette, og uagtet Indbyggerne kunde med føye have været fortrædelige og fortrydelige (ergerlige) over, at de for Fremmedes skyld, skulle være udsatte for alt dette, seer man dog at Borger-skabets 8 Compagnier foruden de 2 Contorske Compagnier, haver grebet til Gevær, at de haver forstærket Besætningen udi Fæstningen, ladet sig bruge som Constabler ved Kanonerne, og

<s 110 i pdf>

192, Meyers betragt: over de

Besadt alle Poster udi Staden. At disse joe haver været paa de beste og fordeelagtigste Stæder, er ikke at tvile paa; thi de haver gandske vist været

anordnede og anviiste av den ferme (dygtige) og habile Cicignon som den der selv inquire-rede dem. Og hvorledes kan da Schultzen sige at Staden blev ligesom givet de Engelske til Pris? Maaske han mæener den Gang som han beretter, at der var endeel engelske Matroser og Soldater i Land og udøsedede Skiændsord og Trudslers imod de Nederlandske, men dette var førend de Engelske begyndte at yppe noget Fiendligt, da der i alle-ting maatte viises en fuldkommen Neutralitet paa alle Sider; Og da maatte de Engelske nødvendig have samme Frie-hed som de Nederlændere, nemlig at lø-be fra et Værtshuus i et Andet, som han melder at de Engelske gjorde, hvilket

Engel: Anfald paa Bergen 193.

---

han og har sagt om sine landsmænd: Og hvad de imod deres Contraparter udtalte Skiænds og Trudslers Ord angaar, da var det hverken Øvrighedens eller Commendan-tens Sag at befatte sig med deres Mundhuggerie.

Sælsomt nok er det som Schultzen foregiver, at de Nederlændere, efterat Fæstningen og de derunder henhørende Skandser havde tvunget de Engelske til at tage Flugten, skulle have leveret 30 Kanoner til at besætte Batterierne med; Det viiste sig tydelig i Slaget at de Norske havde Kanoner nok.

Men han siger selv, under 11 Augusti at de havde ikke meere end 7 til 8 beqvem-me Skibe der var istand til at byde Fienden Spidsen m: v: og disse vare end-nu oven ikøbet forsynede med faae Ka- noner: Hvorledes kunde de da have

<s 111 i pdf>

194.

Meyers Betragt: over de Eng: Anf: p: Berg:

---

30 kanoner tilovers at levere til Fæstningen?

Ja som berettes under 13 dito, at deres Admiral sendte Breve til Holland, hvori han blandt andet forlangede at maatte blive tilsendt alle fornøden Krigs Mate-

rialer.

Meere synes mig herom at være ufor-
nøden, da jeg troer at det kan være
nok med det anførte, uden at udbre-
de mig videre, naar man i det øvri-
ge holder Hr Gilbertsens Efterretning
imod Schultzens, i Sammenligning med Edvard-
sen og den Tydske Relation.

Bergen Meyer
den 6te October A:1774.

Tillæg 195.

Tillæg

Angaaende denne vigtige Tidragelighed,
maa jeg endnu anføre en Hollandsk
Sølv Medallie som i den anledning er
udkommet; Paa den ene Side sees
endeel av Bergens Bye samt Fæstnin-
gen udi Prospect, tilligemed den engel-
ske Flode og de Hollandske Skibe, om-
trent paa samme Maade /: skiønt ikke
saa udførligt ;/som Schultzens Kober-
stykke forestiller denne Træfning. Paa
den anden Side findes følgende Hollandske

<s 112 i pdf>

196. Tillæg

Opskrivt:

Op de roof zugt van
Carel de Tweede
vorgefallen den 10 August 1665
voor Bergen in Noorweegen
x x x x x

Dus wort Brittanjes Trotz gestuyt,
Die zelfs by Vriendt vaert op Vrybuyt
En tergt de Noortsche Wallen.
Hy Schackt Vorst Fridrichs haven recht,
Dog Krygt syn Loon door boegen plecht
van Neerlandts Donder ballen,

Hvilket jeg meener at kan gives i det Danske omtrent saaledes:

” Paa Carl den Andens Røvs Togt, fore-
”falden den 10 Augusti 1665 for Ber-
”gen udi Norge.

Tillæg 197.

” Saa blev Brittanjes Trods sadt Grænd-
”ser. Den som selv hos Venner foer
”paa Fribytterie, og anfaldt de Norske
”Lande: Ham krænkede Kong Friderichs
” Havne Ret, men faar sin Løn av de
”Nederlandske Torden Kugler.

For saavidt denne Opskrift melder, at de Engelske ved dette Anfald fik deres Løn av de Nederlandske kanoner, vil jeg alleene gjøre Anviisning til det foregaaende, hvorav det tydelig vil erfares hvad der havde været med de Nederlændere at gjøre, dersom de ikke havde nydt de Norskes Beskiærmelse og Beskyttelse: Det vil og tillige derav erfares, at de Norskes Kanoner gjorde den beste og kraftigste Virkning, efterat alle deres vanlige og mindelige Erindringer av de Engelske i forveyen vare blevne foragtede.

<s 113 i pdf>

198. Tillæg

I det øvrige maae jeg ved Opskriften av forbemeldte Medallie gjøre denne Erindring, at Udrykkene derudi, ihenseende til Kong Carl den Anden, synes at være ligesaa haarde som Hollandske.

# #

#

De faae Beviiser som vi endnu har udi Bergen havn tilbage av den Engelske Flodes Angreb, bestaar udi en Kugle som er indskudt udi Slotts Taarnet paa den vestre Side: Item (ytterligere) En udi Domkirke Taarnet paa den Nordvestre Side, saavel som og En udi den Kielder

paa Korskirke Alminding, der tilhører et Huus som kaldes Ravnskilden. Før Branden 1756 fandtes der ligeledes paa da værende Toldbod som var opbyg-

Tillæg

199.

---

ged av Tømmer, selvsamme Beviis, da tvende Tolvpundings Kugler og En Lænke eller Stok Kugle var gaaed der igien-nom av de Engelskes, Og var der endnu til en Erindring derom, anbragt udvendig paa Væggen en form eller efterlignelse av disse Kugler som vare forgyldte. Den som staar udi Domkirke Taarnet har ligeledes været forgyldt og Aarstallet 1665, var derhos at see, men ved de adskillige reparationer som Taarnet siden den Tid haver havt, er der for nærværende Tid ikke meere at see ved Kuglen.

Ifald jeg vilde opholde meg med Traditioner, da kunde jeg anføre adskilligt om denne Tildragelighed, og i sær om de Engelskes forvorpne (fordervede) Bue Skudde av deres Kanoner, da der fortælles at mange

<s 114 i pdf>

200.

Tillæg

Av deres Kugler faldt i det Lille Lunggaards Vand, og nogle ved Lunggaarden hvorved En Bonde og En Pige bleve dræbte; men Saadant vil jeg forbiegaae, uden at melde videre, efterdi det tildeels er bleven sagt av Edwardsen.

Bergen Meyer
Den 6. Octobr A: 1774

#

A:1665. Førend jeg sluttede min herforan indførte Samlinger og Betragtninger, tog jeg i betænkning at melde noget om det som findes om denne Tildragelighed udi Biskop Burnets Historie, men da jeg siden nærmere overveyede det, fandt jeg dog fornøden, gand-

ske kortelig at berøre samme. Aarsagen
hvorfor jeg tog i betragtning at melde noget

Tillæg 201.

---

derom, var deels hans ublue og fornærme- A:1665.
lige Udtrykke, og deels hans aabenbare og
haandgribelige Misbegreb (misforståelse): det første
syntes mig bedre at være bleven begravet
med baade Burnet selv og hans Dristighed;
Og det sidste tænkte jeg at overlade til
de Retsindiges og Kyndiges Omdømme.

Han har, iblandt de mange Skrifter
han haver ladet udgaae, ogsaa forfattet
en Historie over det som han selv haver
oplevet, hvilket efter hans død er udkom-
met udi 2 Bind in Folio; Men det som
jeg har benyttet mig av, er en Tydsk
Oversættelse under den Titel:

” Bishof Burnets Geshichte dir er selbst
”erlebet hat. Erster band, aus
”dem Engländishen übersetzet von Mat-
”theson: Hamburg und Leipzig 1724.
”(?)dem Zweiter Band, Hamburg 1735.
Det som i henseende til denne Tildragelighed

<s 115 i pdf>
202.

Tillæg

A:1665. er anført, findes udi 1 Bind paa 249, 250,
251 og 252 Side. Der behøves kun maade-
lig eftertanke til at opdage hans Urigtig-
heder; thi naar man ligner hans Forberee-
delse paa den 249 Side, imod det paafølgen-
de, bliver det snart kiendelig. At giø-
re vidtløftige Anmerkninger derover
ville blive ligesaameget uforholden som
uden for mit Forsæt: Man holde kun
det foregaaende av mine Samlinger og
Betragtninger imod hans Efterretninger,
da vil hans Avvigelser og Urigtigheder nok
yttre sig. Han siger Side 250, at han
vil meddeele en besynderlig Efterretning
om denne Tildragelighed, efter et Manu-
script som Ridder Talbot der var engelsk
gesandt ved det Danske Hof, haver forfat-
tet: Det er en virkelig Oprigtighed av
Biskopen at han nævner sin Author, men

---

man kan dog uden fornærmelse sige, at A:1665.
ligesaa urigtig, ugrundet og partisk
som den Eene haver skrevet for, har og
den Anden skrevet efter, og det uden vi-
dere Prøvelse eller Undersøgelse. Den
Omtale som opdigtes at skulle have
været holdt imellom Kong Friderich den
Tredie og Talbot, er saa ilde geraadet (åpenbart)
for forfatteren, at det maatte ansees
som et unyttigt Arbeide, om man
vilde paatage at viise Urimelighe-
den derav. Tildrageligheden udi
sin heele Sammenhæng og Følge overty-
der alle Skumlere (baktalere). Til Talbots for-
meente Lykke, hitter han paa det Ind-
fald at foregive, at de Danske Mini-
stre fik Befaling at avgjøre Sagen mundt-
lig med Talbot, men ikke at forfatte
noget derom skriftlig. Dersom saa-

<s 116 i pdf>

204.

Tillæg

A:1665. dant skulle gielde som Beviis, kunde man
gjerne ophitte en Samtale der kunde gjøre
Talbot til en Daare, ja det som endnu kun-
de blive værre. Er det vel paa slig Maa-
de at Konger slutter Tractater og Avhandlin-
ger udi en saa vigtig og betydelig Sag som
denne, hvor de visse Følger maatte blive
en aabenbare Krig med de Foreenede Neder-
lande og deres Allierede: Og hvad Sikkerhed
havde da Danmark havt hos England?
Men overalt, hvorledes ligner dette den ypper-
lige og retsindige Kong Friderich den Tre-
dies Indsigter og Tænkemaade samt Carac-
tere?

Umiddelbar derpaa siger Burnet, at før-
end Julii Maaned var tilende, kom der Ti-
dende at de Ruyter var med den Ostindi-
ske Flode ankommen paa de Norske Kyster,
og at han kort derefter løb ind til Bergen.
Her har Burnet atter forløbet sig; thi

Ruyter var ikke med den Ostindiske A:1665.
Flode, men han tilligemed Tromp skulle
med den Nederlandske Krigsflode gjøre de
Engelske en Diversion under de Skotske Ku-
ster, men løb ikke ud fra Holland førend
den 17 Augusti, og forlod de Skotske Kyster
den 27 i samme Maaned. Den 30 udi denne
Maaned kom 3 av disse Skibe til Bergen
For at convoyere den Ostindiske Retour Flo-
de, og de øvrige Kiøbmands Skibe til den
Nederlandske Krigsflode, da de omsider
den 6 September conjungerede (forente) sig med Ruy-
ter og Tromp. Dette har Walter Schul-
tzen tydelig beskrevet.

At Talbot kunde have havt saadan In-
strux fra sit Hof der angik denne Mate-
rie, det er ikke at tvile paa, efterdi de
engelske Skribentere derudi saa smukt
stemmer overens: At og Talbot for

<s 117 i pdf>
206.

Tillæg

A:1665. at fyldestgiøre samme, kan have giordt en
eller anden Ophævelse ved det danske Hof,
er ikke utroligt; men da saadant er vor-
den avslaget, har han siden været dristig
nok til at ophitte den Fabel som Burnet
meddeeler Verden. Talbot kiendte det
engelske Hofs Sind og tænkemaade, hvorfor
han og har ladet sig bruge til at sammen-
smede slikt uselt Snak for at viise sin
Nidkierhed, i hvor slæt og ildegrundet (slem) det end
var; Og da han formedelst (på grunn av) sin egen ufor-
svarlige Uforsigtighed havde bragt seg ind udi
en Labyrint, maatte han søge at udvikle
sig derav, i hvad det end skulle koste.

Hvorledes Oversætteren Mattheson har
enseed dette Burnets Historiske Arbeide,
det viiser deels hans Dedication til det
Andet Bind, og deels hans Anmerkninger
udi samme Bind, hvor han paa den 233

Tillæg

207.

Side melder:

A:1665.

” det har ofte været et Anstøt for
” Oversætteren, naar Forfatteren

” /:Burnet:/ hist og her haver skrevet
” noget dristigt om høye Potentater:
” Og kan han oprigtig forsikre, at han
” derudi ikke tager den ringeste Deel,
” men har beflittet sig paa, at give
” mange haande Udtrykke meere
” milde end de lyder i det Engel-
” ske.

Paa den 576 Side hvor Burnet melder om en Allarm udi Hamborg, som efter hans Beretning viste sig av en Luthersk Prest udi Aaret 1707, siger han blandt andet, at da det var en bekiendt Sag, at Kongen av Danmark for mange Aar siden havde havt et Øye paa Staden, befrygtede de nærboende Fyrster, at han

<s 118 i pdf>

208.

Tillæg

A:1665. lettelig kunde drage sig en Fordeel til, av denne Utrolighed; eller og at den svageste Deel heller kunde underkaste sig hans Magt, end stille seg blot for deres Modstanderes Hævn; derfor sendte Kongerne av Sverrige og Preusen samt det Brunsvigske Huus deres Folk derhos for at befordre Roligheden i Staden m: v:

Herved gjør Mattheson saadan Anmerkning:

” Denne meget summariske Beretning kunde nok endnu gaae an, naar historiskriveren ikkun havde sagt at det var en Keyserlig Commision, og at Kredstropperne ikke gjorde det av egen Drift. Danmark kunde han gjerne have ladet være udenfore; Man seer herav hvor vandskeligt det er paa saa-

Tillæg

209.

” dan Maade at melde noget grundigt om fraværende Ting, naar det kommer dem for Øyene som er paa Stædet nærværende og veed bedre beskeed derom. A:1665.

Dersom man vil gjøre Anvendelsen herav paa det som Burnet, angaaende denne Tildragelighed haver meldet, kan udfaldet aldrig blive til hans Ære. Han haver deels paa en ligesaa fræk som ugrundet Maade skrevet om En av de fortreffeligste Konger der paa den Tid regierede i Norden, deels og efter Talbots Manuscript som ham var falden i hænderne, meddeelt en Historisk Relation, uden at undersøge sammenhængen og Sagens sande beskaffenhed; Og hvor latterligt det end falder i Øyene paa dem som veed bedre beskeed derom, saa er og bliver det dog

<s 119 i pdf>

210.

Tillæg

A:1665. Et uheldigt Foster der i saa lang Tid haver været født og ernæret av Vankundighed Misbegreb og Fordomme. Burnet melder 250 Side at Talbot sendte Greven av Sandwich et eget Fartøy med denne Tidende, /: NB denne Tidende skulle vel være om den opdigtede Tractat :/ men han siiger fremdeles, at dette Fartøy faldt Hollenderne i Hænde og blev opbragt til Holland. Dette bliver altsaa et nyt Beviis imod Burnet selv, og Andre Skumlere (Baksnakkere); thi derav maatte dog Hollænderne faae Efterretning om det som var paa Tapetet imod dem, ifald der havde været det allerminste av saadant som de Engelske siden haver opdigtet, men da de derav haver seed Sagens heele sammenhæng, og at Tøyet alleene var opspunden av en Gilbert Talbot, uden at det Danske Hof derudi havde ringeste Deel, seer man og at Hollænderne i dette Tilfelde haver været gandske roelige og ubekymrede, og at en fuldkommen Tillid og Fortrolighed haver hersket hos dem til Kong Friderich den Tredie,

Tillæg

211.

---

hvilket endog ydermeere (ytterligere) blev bestyrket, ved den, kort Tid derpaa fulgte Alliance Tractat i mellom Danmark og de Forenede Nederlande; Ja det sees endog ydermeere av General von Ahlefeldts og Commendant Cicignons Opførsel imod den Hollandske Retour Flode længe efter den 12 Augusti da de Engelske gjorde Angrebet; Thi den allerstørste

Tillid og Fortrolighed herskede hos dem til
allersidste Time da de forlode Bergen
den 3 September.

Fremdeeles heder det hos Burnet 250-251.
Side, at Kongen av Danmark havde tillagt
Stadholderen i Norge og Commendanten udi
Bergen Befaling at anvende alle Rimelige
Midler til at opholde Hollænderne noget
indtil de, om et par Dage kunde faae
nærmere Forholds Ordre: men han siger
umiddelbar derpaa, at Talbot ved denne
Leilighed sendte Breve til de Commenderende
for de engelske Fregatter, hvis indhold

<s 120 i pdf>
212.

Tillæg

A:1665. var, at de skulle ikkun (bare) angribe Hollænder-
ne i Havnen, og ikke agte om de Danske vil-
le forbyde det; men ubemeldet at det før-
ste Modsiger det sidste, og at Talbot ifald
han haver været fornuftig og redelig, aldrig
burde have raadet til noget Angreb, førend
den opdigtede nærmere Forholds Ordre var
ankommen til Commendanten, saa viiser
den hele Sammenhæng hos Burnet, fra
først til sidst naar man prøver det eene
imod det andet, at alt dette Snak er op-
smurt i Eftertiden, deels for at sætte
en Sminke paa Talbots uforsvarlige Op-
førsel, og deels for at besmykke den engel-
ske Flodes formastelige Anfald paa et
Neutral Stæd. Burnet tilstaar ud-
trykkelig /: 249 Side :/ at Sandwich var udsendt
Nord ad med en stor Deel av Floden for at
passe paa de Ostindiske Skibe, men, siger
han, man holdt ham alt for Efterladen,

Tillæg

213.

---

thi før man veedste derav, løb de ind til A:1665
Bergen: Han siger yddermere, at dersom
han vilde have forfulgt dem hastig, da havde
han med Magt kundet erobre baade Havnen og
alle skibe.

Herav bliver det da unægtelig, at de En-
gelske, længe førend enten deres opspundne
Tøy eller deres opdigtede Tractat mod Kon-
gen av Danmark blev paatænkt, havde

foresat sig at angribe baade Bergen og de i Havnen værende Skibe paa en Voldsom Maade; og at Sandwich kom i Unaade udi England fordi han ikke var dristig og Forvoven nok til at fulføre saadant Forsæt; Ja man seer av det paafølgende hos Burnet, at endog Hertugen av Yorck var mistænkt udi England, fordi dette Foretagende gik Overstyr: Og hvorledes kunde da Kong Friderich beblendes med det som saa længe forud var besluttet og avgiort udi England?

<s 121 i pdf>

214.

Tillæg

A:1665. Burnet foregiver 251-252 Side, at Commendanten neste Dagen efter Angrebet fik sine Ordres, og lod derfor hente Clifford til sig og foreviisde ham samme; Men hvor urigtig og ugrundet saadant er, det giver alle Omstændigheder tilkiende. Om Clifford var med paa den engelske Flode som gjorde Angrebet paa Bergen eller ikke, kan jeg ei sige, men Hr Gilbertsen vidner udi sin Historiske Relation om denne Tildragelighed, at Dagen efter Angrebet skeede, og imedens de Engelske endnu laae ved Strømsnæs 1/4 Miil fra Bergen, kom en Lieutenant til Commendanten med et Brev fra Admiral Tiddeman, hvilket i General Ahlefelts nærværelse blev aabnet, og hvis indhold var, at han beklagede sig over den Skade han var bleven tilføyet av Fæstningen og Skandserne, unskyldende sig med, at han ikke tænkte at tilføye Staden nogen Skade, men alleene søgte at bemægtige sig Hollænderne som laae i Havnen: hvorhos

Tillæg

215.

---

han truede med at ville komme tilbage igien for at hævne sig: Dette blev av Cicignon saaledes besvaret, at de Engelske maatte tilskrive sig selv som Aarsage til all den Skade de havde taget, efterdi da tvertimod Advarsel og Forbud havde anfaldet dette Neutrale Stæd, ligesom det havde været Fiendtlig, hvorfor han og var tvungen til at bruge Magten for at drive dem tilbage: Han ville dernest føre Admiralen

til Gemytte, at ligesom han forhen havde advaret ham at tage sig i agt, saa skeer det endnu; Thi dersom de opfylder deres Trudslers, vilde han endnu begiægne (møte) dem haardere end denne Gang da han ikkun gik Defensive til Værke; Hvorpaa Lieutenanten fore tilbage, og strax derpaa retirerede den engelske Flode sig længere bort. Herudi stemmer ogsaa Schultzen overeens.

Burnet siger ydermeere 252 Side, at Com-

<s 122 i pdf>

216.

Tillæg

A:1665. mendanten samme Tid skulle have sagt til Clifford, at dersom de ikkun ville lade 6 Fregatter blive for Havnen, ville han forbinde sig til at Hollænderne imidlertid ikke skulle komme ud. Men dette er en aabenbar Urigtighed; Thi Schultzen vidner, at de Engelske endnu den 16 Augusti tilsendte Commendanten et Brev og ansøgte om Tildelse med 3 a 4 Skibe at komme paa Bergens Reed for at opfiske deres avkappede Ankere og for at faa Forfriskning og Lægmidler for deres Saarede, men at denne Ansøgning med største Ret og billighed blev dem avslagen, efterdi de aabenbare havde viist deres Fiendtlige Foretagende imod Bergen. Hvorpaa de endnu den paafølgende 17 Augusti sendte et andet Brev til Cicignon, og derudi loed yttre sig med nye Trudslers om at ville komme tilbage med større Magt, og enten borttage den Hollandske Retour Flode i Trods for dem, alle

Tillæg

217.

---

i det mindste stikke Bergen i Brand; A: 1665.
Men fik derpaa til Svar dette kiække
Svar: at de kunde komme med deres
heeles Søemagt, efterdi de Bergenske vare
resolvered at modtage dem saaledes, at
de ikke skulle komme oftere.

Enhver fornuftig kan da herav skønlige hvor urimelig og ugrundet Burnets Historiske Beretning om denne Tildragelighed er. Jeg anseer det ufornuften at være meere udførlig herom,

efterdi jeg er forsikret paa. At enhver
som holder det eene imod det andet,
vil blive overbeviiste om Burnets
grove Feiltagelser herudi.

Bergen Meyer
den 6. October A. 1774.